

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Bedae de tabernaculo et uasis eius ac uestibus sacerdotum libri tres - Cod. Aug. perg. 188

Beda <Venerabilis>

[S.l.], [9. Jahrh.]

Liber II

[urn:nbn:de:bsz:31-61165](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-61165)

erudiebat, proferte ualebat, sed i pice potius per figuram
 & opus candelabri acuatorum eius signabat. Donec ueniret
 ipse dñs ac redemptor nr̄ in carne, qui interiorē eiusdem
 figuræ sensum eccl̄ae suae, data sc̄i sp̄s gr̄a, referat & ut &
 moriendo in cruce uel in templi celsitudine, atque ea quae et tu
 fuerunt arte ana sc̄orum patefecit, & post resurrectionem dis
 cipulis apparuit; Apperuit illi sensum, ut & haec & alia
 scripturarum secreta spiritaliter reuelatis oculis mentis per
 spicere possent; sed & om̄i scriba doctus in regno caelorum,
 cum ea quae in litteris sc̄is desideat catholica, uel pia actione
 didicerit, & ipse diligenter sequi, & alios docere p̄cipitur.
 Quid aliud quàm inspicere & facere eadē exemplar quod sibi
 in monte ostensum est, uideatur. inspicit enim diligenter
 exemplar monstratum est, & sc̄dm hoc ad inferiora rediens
 facit, quando ea quae per sublimitatem diuini sermonis intus
 credenda siue agenda intellegit, in saeculo corde scrutatur;
 horumq; semper exemplar auditoribus suis, & executione
 recti operis, & uerbi doctrinae salutaris ostendit. FINIS

LIBER SECVNDVS

~
 I
 ~

insolitudine, sicut & templum quod fecit salomon in iher̄s̄m,
 statum sc̄ae uniuersalis eccl̄ae designat, quae partem iam cū

Matth. 13

dno regnat in caelis, partim in presenti adhuc uita decedentibus,
 ac succedentibus sibi membris suis peregrinatur in dno.
 & quidem in utroque constructione domus, haec principa-
 lis solae distantia figurarum, quod tabernaculum praesens
 aedificium ecclesiae, quod cotidie in laboribus exercet,
 templum futurae requiem designat, quae cotidiana
 animarum hinc per labores exeuntium receptionem per-
 ficatur: quia in utroque tabernaculum moyses cum popu-
 lodi in uia adhuc positus, quae ad certam remissionis per-
 condidit: Salomon autem templum, ipse iam terra re-
 missio, & regno in ea potitus construxit. Moyses taber-
 naculum in solitudine, Salomon templum in hierosolymis,
 quae interpretatur uisio pacis. quod hic quidem ecclesia in la-
 bore & uerum uita labentis, in sita & esuri & regni per-
 emissa aedificatur, illic autem in uisione ac perceptione
 uere pacis consummatur. Unde bene in templi construc-
 tione dictum est, quod malleus & securis & omne ferramentum
 non sunt audita in eo, cum aedificaretur, praeparatis ex
 tra hierosolymis cunctis lapidibus ac lignis, atque in positionem
 ordinis sui decenter apta esse: quae tibi facillime atque in-
 dubitanter suo quaeque loco reddita, aut coementis necto-
 renatur, aut clausis: quia cui delicta in pace superne beatitu-
 dinis non est tribulationis in terra exanimanda fides, aut uita

gebatur.

3 Reg 6

35
probanda, sed quae in praesenti iam seculo castigata, & caelestibus
erat sedibus regulariter aptata, ibi gluttonie & umculis mutus
caritatis, ne per peccato dissolui. quae in conspectu & iam sui conde
toris ac regis ad invicem copulanda. Nra cum in hac vita mal
titudinis credentium fiat cor. & anima, & sunt illis om
nia communia, quid nisi lapides sunt in aedificium futura
domus dñi quadrantur: qui hinc inde translata, absq. ullus
labore tarditatis suis quisq. ordinibus inserantur, & sibi &
alterutrum copula diuinae simul & propriae delectationis
iungantur. Item figura utriusq. seu aru potestitu
generaliter distingui. Opus tabernaculi, tempus synago
gae, hoc est antiquae di plebis: opus uero templi, eccliam,
id est illam electorum multitudinem, quae post incar
nationem dominicam ad fidem uenit, significat. Quo
uidelicet tabernaculum moyses cum sola hebreorum ple
be consummavit: Templum uero salomon conleu
pselictorum multitudine perfecit, ^{& cum rege} adiuuante tiro
cum artificibus suis; quae neq. natura uideri, neque pro
fessiones fuerunt. Constat enim quia priori di ppto
doctores non nisi ex ipsa eorum gente praesuerunt:
At uero eccliae rectores primum quidem fuisse de hebreis:
uerum mox crescente ea accidit ut aper orbem, & iam de
gentibus structores sunt eius exorti, adeo ut ipse quoq.

euangelista lucas & timotheus actus uiri apostolici
deuotione gentium ad praesulatum eius peruenerint.

Verum si diligentius singula inspiciamus, utriusq. domi
aedificatio & totius ecclesiae praesentis statum ^{de} misceat scribit,
Quae ab initio mundanae cotidianus usq. ad ultimum qui non in hominibus
in fine saeculi nasciturus est electum, semper aedificare non
desinit. & futuris quoq. g. tam uitae, quam nunc ex parte
fructus, sed p. huius terminum saeculi, in omnibus suis me-
bris in aeternum fructura est, mirabili figurarum ueri-
tate depingit. Unde nos aliqua de tabernaculo dñi
opitulate ducturi, primum ipsum inuocantes humi-
lidiā p̄ce deposcimus reuelare oculos cordis n̄r̄i, ut con-
siderare queamus mirabilia de lege eius; & in praetio
sorum decorem atellarum ac uestimentorum intelle-
gamus ornatum nobis morum. ^{fi} de ad deuotione fulgen-
tium ee commendatum. 7 neq. enim nobis aliter
sermo ille apostolicus potest conuenire, quod ait. Uos em̄ 2 Cor. 6
enim estis templum dñi uiu. sicut dicit dñs. quō in habi- Lom. 26
tatio nullis, & inter eos ambulo. & quod iohannes audi-
uit uocem in g. de throno dicentem. ecce tabernacu- Apor. 21
lum dñi cum hominibus, & habitabit cum eis. quāstior
natam tabernaculi siue templi materialem religiose
mundi cordis & corporis cultu imitemur. sed ^{ann. 9} ann. 9

despirali sensu defferamus, primo ipso de materiali textu
litterae paulisper uideamus. Et tabernaculum domus
domus dno consecrata, habens longitudinis cubitos xxx.
latitudinis x. altitudinis aeq. x. tectum habens aequi-
le per totum quomodo in egipto & palestina domus
moris est aedificandi. Cuius quidem parietes tres au-
stralis, septentrionalis & occidentalis de tabernaculis
sunt compactilines, ab utroq. latere deauratis. porro
pro orientali parte unus uectus erat, unde introitus fuit,
qui per medias tabulas ab angulo usq. ad angulum peruen-
it, id est a summitate ultima huius parietis usq.
ad parietis alterius summitatem. Cui cortinae ta-
bernaculi & tectum incumbere, ubi & tentorium erat
quinque columnis suspensum. Tegebatur autem domus
& desuper & undique cortinis mira uarietate contextis,
quae proprie tabernaculum uocabatur. Tegebatur &
hoc undique sagis cilicinis, usq. ad terram peringeretibus.
sed & operimentum aliud tecto de pellibus arietum
rubricatis. factum est & super hoc rursum aliud ope-
rimentum de iacinctinis pellibus. Erat & uelum
opere plumbeo uariatum, columnis quattuor ap-
pensum, quo sanctuarium & sanctuarii sanctuarium diuidebatur.
Interaeque positae erat arca testamenti, & contra arcam

mirabile

ex qua ueluti altare ^{mi} ~~thymum~~ ^{thymum} hinc in medio ipsius scū
 aq̄ candelabrum in parte australi. Mensa uero stabat
 in septentrionali, altare holoc. iusta foris ante ingressum
 scūarū. Labrum aeneum inter hoc altare & tabernaculū.
 & circa omnia atrium tabernaculi longitudinis habens
 cubitos centum, leuitudinis lⁱⁱ. His ergo dilucidandi gr̄a
 breuiter p̄libatis, uideamus ipsa uerba h̄istorie, quo
 per hec altius atq̄ apertius ad sensum allegorie per
 uenire quæamus. Cum moysi dñs in monte sinai secū
 xl dieb. ac noctib. constituto legis ceremonias & ritū
 uiuendi traderet, ait inter alia:

Tabernaculum uero ^{mi} ~~thymum~~ ^{thymum} facies: decem cortinas debi s̄s̄o
 retorta & hyacintho de purpura coccoq̄ bistincto,
 ualiditas opere plumario facies: a Tabernaculum dñi
 fit ex cortinis diuersa colorum specie uariatis: quia
 sc̄a uniuersalis eccl̄a ex multis electorum p̄sonis, ex mul
 tis p̄orbem eccl̄esius, ex uariis uirtutum florib. acdifi
 citur. Cuius omnis p̄fectio in denario numero conti
 netur: quia quacumq̄ uersum eccl̄a p̄ mundum indi
 uersis gentib. & tribubus, & populis, & linguis diffusa
 est. Tota in sola dī & p̄ximū dilectione, que decalogo
 legis est comprehensa, subsistit. Neq̄ aliter quisquā
 potest ueraciter ad eccl̄ae membrū p̄tingere, nisi in integro

Exod.
 cap. 26

Exod.
 cap. 26

Exod.
 cap. 26

Exod.
 cap. 26

Exod.
 cap. 26

Exod.
 cap. 26

Exod.
 cap. 26

Exod.
 cap. 26

Exod.
 cap. 26

Exod.
 cap. 26

Exod.
 cap. 26

Exod.
 cap. 26

Exod.
 cap. 26

Exod.
 cap. 26

Exod.
 cap. 26

Exod.
 cap. 26

Exod.
 cap. 26

Exod.
 cap. 26

Exod.
 cap. 26

Exod.
 cap. 26

Exod.
 cap. 26

Exod.
 cap. 26

Exod.
 cap. 26

Exod.
 cap. 26

corde & eum p quem aedificatur, & eos in quib; aedificat
 eccle, hoc est dñm & electos eius, amare dixerit. Varius
 aut colorum decor, quo eadem sunt cortinae distinctae,
 Clarum est gratia uirtutum, quibus scã eccle mira
 bili ac p̄sus celesti arte composita, In conspectu sui re
 splendet auctoris: quia profecto uarietate, & quasi
 opere plumario beatus petrus tabernaculum dñi aedi
 ficare studuit, cum ait: Unusquisq; sicut accepit gratiã
 In alterutrum illam administrantes, sicut boni dispen
 satores multiformes gratie dñi. hancq; se cortinis ta
 bernaculi, hoc est mentib; fidelium uidit paulus eundẽ.
 Alii quidem p̄ sp̄m datur sermo sapientie, alii autem
 sermo scientie secundum eundem sp̄m, Alteri fides in
 eodem sp̄u, alii gratia sanctorum in uno sp̄u, alii ope
 ratio uirtutum, alii propheta & cetera illius loci.
 Et quidem brissus, quae prima ponitur, quia decus uirtutũ
 designet, Testatur in apocalypsi iohannes, dicens: Quia
 uenerunt nuptie agni, & uxor eius p̄parauit se. & clauis
 est illi, ut cooperat se brissino splendore candido. bris
 sinum enim iustificationes sunt scõrum. Dicit de eadẽ
 uxore agni, id est eccle xp̄i salomon: brissus & purpura
 indumentum eius. Utrum iohannes unus coloris figurã
 exponens, ceteros & uon figuruliter int̄p̄andos insinuat.

1. Pet. 4

1. Corin. 12

Apocal. 19

Prou. 31

brissus ergo, quae de terra quidem oritur, sed eruta de
 terra, longo exercitio siccandi, tundendi, purgandi, co-
 quendi & siccandi gramineum solet perdere, & candidū
 in se se recipere colorem, Corpora designat castitatis inada-
 decore: quae cum carnis quidem inlecebris nascentia magno
 continentiae labore, quasi nativum exsulant humorem,
 atq; ad decorem dō dignis puritatis sollerti leuimorum &
 iuglucrum, orationū & electionis, patientiae & humilitatis
 instructia pueniunt. De quib; recte possit illud apostolicū
 dici: Annescitis quō membra ur̄a templum est sp̄s sc̄i, qui
 in uobis est? Retorquetur aut̄ haec brissus in cortina sca-
 bernaculi: quō n̄ modo lumbos carnis, uerum & uiam petrus
 ammonet, lumbos mentis n̄ in sobrietate succingimus,
 ut uidelicet & carnem a lasciuis motib;, & cor ab inlecebrōsis
 refrenemus cogitatib;. Hyacinthus quō aeris & caeli specie
 unitatur, eorundem mentes electorum, omni spe a deside-
 rio caelestia querentes significat. cuius nobis coloris sa-
 cramentum commendans apostolus, ait: Si conresurrex-
 istis cum xp̄o, quae sursum sunt querite, ubi xp̄s est in dex-
 tera dī sedens. Purpure, quia colorem sanguinis osten-
 dit, & uera quoq; purpure conciliorum sanguine
 tinguitur, deuota eorum corda designat, qui dice-
 re cum apostolo possunt: Ego non solum alligari,

1 Corin. 6.

1 Pet. 1.

Coloss. 3.

con. dylicū.

Act. 21.

ps. 47. David

Luce 24

Matth. 24

sed & amor in hierusalem paratus sum propter non
dñi ihu. & cum propheta dño: Quò ppter te. morte
adficimur tota die, aestimati sumus ut ues occisio
nis. 7 Coecus, quia ignis habet speciem, merito fla
grantissimę scõrum dilectioni comparatur. Unde
& quidam ex eis, qui hanc p̄sente & comitante secun dño
conceperant, aiebant: Nonne cor nr̄m ardens erit in
nobis, cum loqueretur in uia, & aperiret nobis scriptu
rus? Cui contra derep̄bis dicitur: & qm̄ abundabit
iniquitas, refrigescet caritas multorum. Hæc quasi
bis inquitur, cum amore dī & proximi flammescit,
cum illum ex toto corde, tota anima, tota uirtute,
hunc sicut nos ipsos diligimus. Itaq; in his quattuor
cortinarum coloribus, quattuor iustificationes expriment
electorū. In brisso recorta, caro castitate renitens. In hyacinto, mens
superna desiderans. In purpura, caro passionibus subiacens.
In cocco bistincto, mens inter passionem dī & proximi dilec
tione p̄fulgens. Longitudo cortine unius habebit
uiginti octo cubitos, latitudo quattuor cubitorum erit.
In longitudine cortinarum, longiorumq; sc̄e eccl̄e pati
entia, in latitudine amplitudo exprimitur caritatis,
que non solum amantē, sed dñm & proximū redimere, sed
& odientem se aduersarium expanso sue dulcedinis

gremio consuevit excipere, suosq. persecutores flexis
 in oratione genibus dño commendare, dicens: Dñe An. 7.
 ne stituas illis hoc peccatum. Quae latitudo apte
 quattuor erat cubitorum: quia quattuor sunt euan-
 geliorum libri, in quib. dñi redemptoris nri exemplis ac
 uerbis, qualiter eadem caritas sit tenenda, docemur.
 Quattuor uirtutes, in quarum operatione eadem est
 caritas exercenda: Idē temperantia, fortitudo, iusti-
 tia, prudentia: Ut uidelicet incorrupta in dño caritas,
 atq. integra custodiatur, quā est temperantiae: Nullis fran-
 gatur incommodis, quā est fortitudinis: nulli alius feruat,
 quod est iustitiae: uigilet in discernendis reb., Ne fallacia dolus ue-
 pūlatim subripiat, quā est prudentiae. Longitudo autē
 cortinae uiginti octo erat cubitorū, quae est numerus
 quaternarius septies ductus: septenarius autē numero ppē
 diem sabbati solē requies aeterna scōz figurari. Longitu-
 do ergo cortinae uiginti octo extenditur cubitos:
 quia pfidem & custodia doctrinae euangelicae, p̄que exer-
 cicia sp̄ituum, de quib. diximus uirtutum patientia. Lon-
 ganimus scē ecclē ad requiē tendit aeternā. Est et aliud
 in duo detriceuarius numero sacramentum, eq. ad septenu-
 riuū pertinens. Si enim ab uno usq. ad septē om̄s in medio nume-
 ros pleno ordine numerare uolueris, uiginti & octo complebis:

Unū namq. & duo & tria, & quattuor, & quinque, & sex & septem
 fiunt uiginti & octo; quia ergo in partibus septem uiginti numeri nu-
 merus uicesimus & octauus inuenitur; Merito in eo cortinae uero lon-
 gitudō cōnectur; Quō si des & patientia scōrum uirtutū uarietate dis-
 tincta. hōmīnib; que agitur patitur; Non humani glām fauoris
 sed supne beatitudinē quietis expectat. Hinc ē enī quod huius nu-
 meri p̄ saluus in consummatione tabnaculi ad titulū; que totam
 defectiōne scē ecclē constat ēē caritatis; maxime exco qđ in illo
 dicitur; Ad orate dñm in atriō scō eius. & iterū; & in templo om̄s
 dicent glām. apte & enī uicesimus octauus p̄ saluus de consumma-
 tione tabnaculi inscribitur; quia nimirū in hoc est perfectio
 peregrinantis in hoc sclo ecclē; ut p̄ fidē & p̄ opera bona ad requie-
 tendū sēli futuri; Bene autē sequitur; Unius mensurę fient
 uniuersę tentoria. Et si enim uariante pictura cortinę abor-
 uicem differēbant; unatam̄ om̄es erant longitudinis mensura
 temperate. Quod & si donationes habent electi secundū grām que
 data est illis differētes; unū tam̄ dñs; unā fides; unū baptisina;
 unū d̄s & ip̄at̄ omnīū. Quinq; cortinę sibi uingent̄ mutuo
 ale quinq; nexu simili coherēbunt. Narrat iosephus qđ tabulę
 testam̄ti ita fuerint decalogo legis ē scriptę; ut utraq; tabulā & uī
 quina uerba cūingē. Unde apte & uī cortinę decę que pulchritu-
 dinē tabnaculi unctę cōplebant; ita tempore congruodis iungēbant;
 ut quine huiusq; parte simul permanerent; Quatenus hęc in

ps. 28

Ioseph. aniq.
lib. 3. cap. 6.

Intuentes ministri scōrum cum populo dī ammonerentur,
 semp̄ obseruandę legis, quę decem quidē uerbis in duob.
 tabulis eēt comprehensā, sed numero quinario p̄ utraq.
 tabulā distinctas. Uerum nos p̄ hanc sententiā possumus
 de numero cortinarū bis quinario & uā ita differere, quod p̄ de
 sequaces in utroq. testamēto diuine signauerūt. & priores quidē
 quinque, quę frontem ac primā tabernaculi partem protege-
 bant, siue faciebant, Antiqui dī populi tripun̄ gesserunt,
 qui decreta legis in sacramento circumcisionis & hostiarū,
 & uariā ceremoniarū obseruantia sedm̄ litterā implebat. &
 sequentes uero quinque cortine, quę posteriora tabernaculi tege-
 bant, & uā suo tegmine faciebant, nos designauerunt, qui
 post aduentum dñi in carne nati, libros ac sacramenta legis
 spiritaliter ipso reuelante ac donante seruauimus. Et quidē
 dñi cortine unius operis, eisdemq. erant depicte colorib., sed
 quinque sibi & mutuo conuinctę. Quia om̄s utriusq. testamēti
 cultores in unū eandēq. dñm credebant, unus eisdēq. pietatis
 & castitatis operib. seruebant. sed in celebratione sacramētorū
 suū utriq. populus discretū partes agebant. Nā passionis de-
 m̄ gūce, p̄ quo utriq. sumus redempti, sacramentū, illi in carne
 & sanguine uictuarū, Nos in oblatione panis & uini cele-
 brant. Illi ueniat in carne natiuitate tē dominicā, p̄ dicationē,
 uirtutū operationē, temptationē, passionē, sepulturū, resur-

proceditur

rectionem, ascensionem, aduentum sp̄s sc̄i, fidem gentium
 credebant & confitebantur. Nos haec om̄ia iam facta nec
 ulterius fienda credimus & confitemur. At tamen eodem
 tempore quo er̄batur tabernaculū, om̄s adinucē cortine necesse
 quia cū uniuersa catholice ecclesie pulchritudo ab initio usq̄
 ad terminum seculi p̄pendit, p̄fecto quasi una decē cortinarū
 cōnexio tabernaculū dñi condecorat. Ansulorū hyacinthinū
 in lateribus ac summitatib; facies cortinarū, ut possint huic con-
 copulari. Hyacinthū diximus, quō aëri coloris ē, celestiu boni
 significationi egruere. Ansulorū ergo hyacinthinū cortine huic
 copulantur, cum unica spes sup̄ne beatitudinis om̄ia per boni
 corda electorum huius eadēq; deuotione coniungit. quae
 delicta ansulorū apte dicunt; quia n̄ solū in laterib; cortinarū,
 Uerū & in summitatib;, hoc ē extremis angulorū terminis fieri
 deberent. Neq; enī unū tantū & operatio sc̄orū cōmuni ad p̄fecta
 onē tenere recte inuentionis p̄perat, sed ipsū quoq; inuē boni
 ē ueritatis, quod p̄ confessionē fidei, & sacramentis celestium
 p̄ceptionē gerit, Nequaquā abinucē diuersum, sed parū &
 in dissimili habent om̄s ueritatis gratia cōnectū. Terminū
 quoq; unū temporalis cuncti unius ausdemq; spei habent
 certitudinis cōmunē, cū ita oculos in morte claudimus sicut
 p̄cepto prius uatico misterio celesti, citius nos in uerū inue-
 niendos unū, atq; in hac p̄p̄tuo munus ut eē confidamus.

[9v]

Congruat huic loco quod in libro numerorum precipit
 filius isrl, ut faciant sibi fimbrias pinguolos palliorum,
 ponentes in eis vittas hyacinthinas. Filius quippe isrl in pal
 loz angulis fimbrias & vittas habent hyacinthinas; cū electi
 quiq; & qui dñm videre desiderant, ita operib; se iustitiae
 induere laborant, ut horum finē non in laude mortalium
 ponant. Ne forte dicatur de eis, quia receperunt mercedē suā.
 sed in eis potius interm arbitris oculos & p̄ma requirant p̄na.

Num. 15

Matth. 5

Unde sibi prius exponendo subiungitur: quascū uiderint,
 recordent omnium mandatorū dñi, Ne sequant cogitationes suas,
 & oculos p̄ res uarias fornicantes. Quib; uerbis & nob̄ utendū
 ē in ansularū hyacinthinarū expositione, ut dicamus idcirco
 cortinas huiusmodi ansulas eē conuinctas, ut & filius isrl tunc
 ista p̄ oculis habentes, ammonerentur mandatorū celestium.
 & nos modo ista legentes, meminerimus qd̄ in hac uita degen
 tes filii p̄missionis s̄eternae, & temporib; ab inuicē diuimur
 & locis: sed in celis est patria, que suos semet a quattuor uentis
 eeli collectos in diuisibili hippodamū societate conuincat.

Quinquagenas ansulas cortina habebit in utraq; parte hanc
 setas, ut ansula contra ansula ueniat, & altera alteri possit
 aptari. Legimus quinquagesimum annum in lege iubēleū,
 hoc ē dimittentē siue hinc ita iussim eē uocari: in quo omnis
 populus ab uniuerso labore terre quiesceret, & omnium debita

Leuit. 25

Art. 2

sumus

solum deberent. Et in nouo testamento semper gratia sp̄s
 sc̄i pentecoste, hoc ē quinquagesima dominice resurrex-
 onis in apostolos superuenisse, atq; in illa nascentes ecclē suo
 ē fecisse aduentu. Unde constat eo numero t̄ gratiū sc̄i sp̄s
 t̄ figure gaudiū beatitudinis, ad quam per uisū sc̄i donū pue-
 nitur, & in cuius p̄ceptione sola ueraciter requiescitur atq;
 gaudetur, & recte posse figurari. & apte quinquagenas ansas
 habebant cortine, quib; inuicem nectentur: quia n̄ nisi dono sc̄i
 sp̄s agitur, ut in societate pacis, qd̄ est unculū p̄fectionis, sibi m̄
 inuicē copulentur electi. Non alia quā futura spes ac memoria so-
 cietatis ac pacis ē discretio in hac uita temporib; siue locis, xp̄i fa-
 mulos una facit pietate cōcordes. Bene & d̄ dicit, qd̄ in cas cor-
 tine in utraq; parte haberent; ut uidelicet p̄ximas sibi ex utroq;
 latere cortinas, singule quęq; cortine quasi extensis hinc & inde
 brachijs amplecterentur. Quia nimirū necesse ē ut om̄s fideles,
 & eos uidelicet qui nos in xp̄o p̄cesserunt, & eos qui secuti s̄ ab eis
 sincerę pietatis ulnis amplectamur; et illos qui nos erudiebant
 in xp̄o, & quos ipsi xp̄o donante erudiuimus, in om̄i xp̄o ue-
 neremur affectu. Sic enī oportet nos ad uindictā faciē nr̄i cre-
 atoris bene uiuendo p̄parare, ut currentē nobiscū nequaquam
 deseruimus p̄ximū, sed unā cū ip̄o ante conspectū diuine gl̄ie
 puenire studeamus: quia & cortine singule ita p̄ adm̄nicula
 tabularū ad superiora tendebant, ita in cas in superiorib; uisum

sue picoure flore resulgebant, utriusque quā easque secū
 pariter timentum feriebantur, uel in alto posite fulgebant, cor
 tinas defererent. quāquā instat nos decet & p̄ficientes nobiscū
 Indī seruitio fideles monitis exemplisq; iuuare, & in quacūq;
 uirtute p̄ficere potuimus; similiē eiusdē uirtutis consortes
 digna uirtutib; ueneratione tractare. Ansa ergo contra ansā
 uenit, ut altera alteri possit aptari. Cū iusti ad inuicē conordi
 ac parū uirtutū qualitate foederant. **Facies & quinquaginta**
 « **circulos aureos, quib; cortinarū uel uingenda futurū tabernacu**
 « **lū fiat.** Hic locus in sequentib; plenius explicat, cū dicitur. & quin
 quaginta fudit circulos aureos, qui morderent cortinarū ansas, &
 fieret unū tabernaculū. **Quinquagena** uis ergo numerus ue
 rū inspū scō requirē designat. & quia circulus nec huiusmodi inde
 nec habere terminū, Aurū uerō p̄ sui claritate ceteris p̄re
 osius metallis. Quid in quinquaginta circulis aureis nisi p̄p̄la
 ditas, & dāra p̄p̄litas summe queas exprimit. **Morderentq;**
 cortinarū ansas circuli, ut unū ex omnib; tabernaculū fiat, cū su
 p̄m ḡra regni puris fidelū mentib; sese dignant infudit, ut
 talis glorie salutaris. **Inspirationis; una ex utraq; populo, hinc**
 « **ex omnib; electis xp̄i ecclesia p̄ficiatur.** **Facies & sages** cetera un
 « **deci ad operiendū tectū tabernaculi.** Hic locus in sequentib; ita
 repetitur: **fecit & sages undeci de pilis caprarū ad operiendū tectū**
 tabernaculi. **Sages** ergo quib; operitur tabernaculū, p̄fectores sunt

eccle sc̄e, quorum Industria ac labore decus eiusdē ecclē
 protegitur, atq; incessabili cura munitur, ne uel heretice uita
 fidei q; electorū heretica seductione corrumpi, Ne falso
 rū catholicorū impbitate foedari, Ne temptantiū uiciorum
 sordē aduinculari, Ne temporalium subsidiorū inopia possit
 ad tristitiā deduci: qui quanto se attentius ad sustinendas
 siue repellendas Inuentūm temptationū uoluntas accen
 gunt, Tanto ampliorū subditis dñō seruendi libertatē
 tribuunt: & quasi intus fulgendi copiam cortinis prestare,
 dum Insuper sagorum ipsi foris tempestates afflictionū to
 lerant. Recte autē eadē saga & cilicra siue depilis capra
 rum & undecim facta eē referuntur: quia nimirū sū pre
 dicatores quo altiores merito, eo humiliores eē debent. an
 mo, Iuxta illud uir sapientis: quanto magnus es, humilia
 te In omnib; / Undecim quippe, qui denariū transeunt,
 neq; ad duodenariū, hoc est apostolicū numerū pueniunt,
 transgressionē decalogi legis significat. & In undecimo psal
 mo ppheta de fecisse sc̄os, & filios hominū ueritatem uerita
 tib; ad dolis mutasse querit, dicens: Saluum me fac dñe,
 qm̄ de feci sc̄os, & cetera. & hoc numero s̄itate designat, qd
 huiusmodi homines duplicis lingue & cordis, neq; legalia
 decalogi p̄cepta custodiant, neq; apostolicā euangelii p̄ci
 pere gratiā possint. Cilicū quoq; habitus p̄mentū, & cū

En. 3.

psalmista teste, qui dicit: ego autē dum mihi molesti essent,
 Induebā me cilicio. hoc ē habitū paenitentiae & humilitatis,
 quo furorē p̄sequentium aut leuius sufferre placidus, aut dū
 mitigare, uel sumpsi. Nam si capite semp aut pili siue pelles ca
 pitarum foetore peccantium, & non aliquotiens humilitatē pe
 nitentiū significarent, nequaquam ipsum animal inter mundū
 computaretur, neq; In laude sponsae diceretur: Capilli tui sic
 grege capturū. Sagu ergo que scōs p̄dicatores insinuunt,
 & cilicias & undecī, quū quos studiosius fide corda purificant,
 eo plura in quib; se ipsos reprehendant, inueniunt. Unde humili
 tatem, quia in multis offendimus om̄s. & si dixerimus quō pecca
 tū n̄ habem, ap̄ nos seducimus. & ueritas in nob̄ n̄ est. Quorū tamē
 corda quānta sint p̄fectionis, sequentia uerba mystice declarant
 quib; dicit: Longitudo sagi unius habebit xxx cubitos, &
 laticudo. iiii. Ecce hic longitudinis n̄ undenariū, sed denariū
 habet numerū, & hunc tertio multiplicatū, quo patenter insi
 nuatur uirtus eorū qui decalogū legis in fide scē trinitatis, que
 p̄ dilectionē operat̄ p̄ficiunt. Quū uidelicet p̄fectione in hac dū
 taret uita nulla eē poterit sublimior, habet & laticudinis
 iiii. cubitos, quo amplitudinē sincerit̄ caritatis, hoc ē eius que
 in euangelio nob̄ p̄ ihm̄ xp̄m & commendat̄ & dicitur, significari
 p̄ dicitur. Operunt ergo rectū tubraculi saga undecī, & hęc
 depilis facta caprarū, sed in longitudine cubitos xxx. In laci

ps̄ 34

Cant. 4

Iacobi 3
1 Iou. 1

¶
¶

tudine quattuor habentur: quia summi illi p̄dicatores,
 qui vitam fidelium suis exhortationib; intercessionib; cor-
 tudina sollicitudine, uigiliis ieiuniis, sua nuditate p̄tegu-
 se se quidē humiliter ipsi contemplata sup̄ne puritatis
 excellentia peccatores p̄fiterantur. Qui tamen quantum ad
 humane modum p̄fectionis attinet, mundi inter homines
 ac sublimes apparent. **Aequa** erit mensura sagorū om-
 niū: equib; quinq; uinges seorsum, & sex sibi mutuo copu-
 labis; Ita ut sextum sagū in fronte tecti duplices; Una
 erit mensura sagorū omnium: quia nimirū una ē fides,
 in qua tota saluatur eccl̄a: Una eademq; uita, ad qua fesi-
 tatur p̄na. Unde & hi qui in uita dñi diuerso tempore ad
 operandum intrauerunt, uno om̄s deuotio remunerantur.

Diuisio ergo sagorū in quinq; & sex, iuxta illud intellegi potest,
 quod supra decorum in quinq; & sex diuisis exposuimus:
 Quia uidelicet doctores utriusq; testamenti designent.

Quinq;

— & ueni sagū antiquis populi dñi magistris apte compa-
 ratur; t̄ quia moſaice uetitū legis sacramenta p̄dicabant,
 quamuis & euangelice ueritatis arcana p̄dicebant, t̄
 quia in quinq; mundi & uicib; uitam ducebant. In sex uero
 sagis possunt n̄ inconuenientes noui testamenti doctores
 accipi: Quia uidelicet om̄ia que diuina scriptura in sex
 & uicib; sibi facta siue dicta refert, in uelut orium atq; exem-

plum sue p̄dicationis sp̄itualmente intellectu adsumunt. Quia pas-
 sionem dominicam, per quam mundus sexta sabbati redemptus
 est, palam suis auditoribus credendum constituendumq; pronuntiat.
 Ac ph̄d̄^{us} solummodo sacramentum eos saluari posse contestan-
 tur. Unde recte p̄cipitur sextum sagum h̄i fronte tecti du-
 plicari, p̄pter confessionem uidelicet et imitationē eiusdē
 dominice passionis. Neq; enim sufficit credentes solū in con-
 fessione mortis dñi ac resurrectionis baptizari & consecrari,
 si non & iam baptizatus quisq; studuerit, in sequenti uualē,
 similitudini mortis dñi continenter uiuendo ac patiendo
 p̄ illo assimilari, ut & resurrectionis eius particeps existere
 mereatur. Siquidem iuxta laterū frontem tecti ingressū
 tabernaculi dicit: Ubi non tabulas, ut supra breuiter dixim,
 sed columnas & uertem ab angulo tabularum usq; ad angu-
 lum p̄teritum poni p̄ceptum ē. Ideoq; quantum ad for-
 mū operis ipsius p̄tinet, ibi magis opus erit geminato sa-
 gorum munimento, ubi solida parietis firmitas aberat. At
 uero mystice h̄i fronte tecti sextum sagū duplicatur, cū
 om̄s qui sc̄am intrant eccliam, h̄i fide & actionentis domi-
 nice passionis h̄i tiantur, ut h̄i huius quoq; imitatione sibi
 semp̄ eē uiuendū intellegant. Quasi enī in ingressu sc̄a uerū
 nob̄ sextū sagū duplicatur, cum dominice passionis & sacra-
 mentis consequamur, & exemplis h̄i tui mur. Dicit namq;

1 petri 1

desacramentis susceptione petrus: qui scdm magnam misericordiam
suam regeneravit nos in spem uiuam. per resurrectionem ihu xpi exmor-

1 petri 4

tuis: dicit de limitatione passionum: xpo igitur passio in carne, & uos

eadem cogitatione armumini. **F**acies & quinquaginta ansulas

hora sagi unius, ut conuungi cum altero queat: & quinquaginta

ansas in ora sagi alterius, ut cum altero copuletur: quinquaginta

fibulas aeras, quibus unguuntur ansae & unum ex omnibus operum suorum

Haec ut supra incertius exposuimus, & cum hic intellegi possunt:

quia uidelicet recordatio supne requie, que monero quinquagenario solet exprimi, cordis scilicet uinculo pacis adunat. aut

si noui aliquid audire delectet, quod signum humilitatis sublimi

designat uirorum: quia magis suorum meminisse delectorum

quam uirtutes predicasse, si uis cupiunt amplius de eis quas adp-

hendere non dum possunt uirtutibus compungi. quia de illis qui

de illis quas iam adprehenderunt, student gloriari. Potest

numero ansarum siue fibularum quinquagenario, ipsa compunc-

tionis eorum humilitas designari. Quinquagesimus namque

penitentiae psalmus est. & recte: quia donum penitentiae nisi spiritu sancto

loquente conceditur: donum uerue penitentiae nisi eadem se ipsi gratia

ad ministrante tribuit. Et bene quinquaginta ansae & fibulae signum

in uicem necant: quia nullum magis uirtus quam humilitas fidelis in

una caritatis copula ligat. Nam quanto se quisque amplius infirmum

esse percipit, tanto studiosius auxilium proximi quo est fortiter inquirat.

Et bene fibulae sunt aeneae: quia multum uocale constat esse metallū:
 quia nimirum magnam apud dñm habet uocē humilis conscientia
 iustorū. Unde & paup̄ ille dauidicus cum anxietus esset, & dñi
 ipeccatis; hominum uociferatus est, sed in conspectu dñi effun-
 deret orationem suā. dñe exaudi orationem meā, inquit, & deli-
 mor mē uide pueniat. Quod autē sup̄ fuerit insāḡis que parantē
 recto, idē unū sagū quod amplius ē, ex medietate eius operies
 posteriora tabernaculi, & cubitus ex una parte pendebit, &
 alter ex altera, qui plus ē hysagorū longitudine, utrumq; latus
 tabernaculi p̄gens. Hacc ut plenius intellegi queant, paulo
 latus de tota ipsius tabernaculi positione disputare necesse ē:
 dixim̄ parietes tabernaculi, que ex tabulis & colūnis cōstituant,
 longitudinē habuisse triginta cubitorū, latitudinē decē, alti-
 tudinē similit̄ x. Siquis ergo uellēt domū in latitudine cingere
 funiculo: uerbigatus, ab iustis abulis unus meridiano lateri usq;
 ad basim tabule, que ē in regione in latere septentrionali: Est ita
 p̄fecto eundē funiculū triginta cubitorū longitudinis esse debere,
 hoc ē x cubitos habens ascensionis in meridiano pariete x abis
 equalitatis sursum in parietē: x tertio descensionis in parietē
 septentrionalē. Itē si p̄ longitudinē domus extendere funiculū
 uelis, hoc ē ab abis; columnarū sursum, & p̄ longitudinē totius domi ad
 occidentalem usq; ad parietē, & deinde usq; ad bases eius deorsum,
 habebit funiculus ille quinquaginta cubitos longitudinis: Decē

101

26
uidelicet ascensionis iuxta columnas, 7000 aequalitatis secundum longitudi-
nē domus, decem rursus descensionis iuxta occidentales parietes
tabulas. his ergo consideratis intueri eē mensuras cortinarum,
quibus tegenda erat domus, quales praefatis possint conuenire mensuris.
Decem erant cortinae habentes singulae longitudinis uiginti octo cubitos,
latitudinis quattuor: quae simul iunctae, & iunctū compositae, tabula-
culū implebunt de latitudine sua cubitos xl. Suspende igitur
cortinas quae habent singulae longitudinis uiginti octo cubitos, &
pone in domo cuius ē mensura intrinsecus sum triginta cubitos, &
uidebis quia cortinae habebunt inaequalitate, quae est in parietes,
cubitos decem. In ascensu autē siue discensu, qui ē iuxta parietes,
habebunt cubitos nouem. Sicq; fit ut summities cortinarū ter-
ram tangere nō possit, sed mensura unius cubiti a terra altior ab sit.
Itē uidebis quae cortinae habent inaequalitate p longitudinē domi
cubitos triginta, in ascensu autē siue discensu, qui ē in orientali
& occidentali latere domus, cubitos quinos. Ideoq; eadē lateralis
summities cortinarū nequaquam ad terrā usq; ptingit, sed quinos
cubitis habere terra altior. Unde necesse fit, ut quatuor illi cubiti
cortinarū, qui cessantibus parietibus, sup sunt, inducant ad inui-
cē in orientali simul & occidentali latere, sibiq; mutuo iungant.
ac sic fiat ut undiq; domū cortinae excepto uno iuxta terram
cubito contegant. haec decortinae. Porro sagae tricenae ha-
bebant cubitos longitudinis, quattuordecim latitudinis, & quia

uideam erant conuictæ adinuicē plicata, quadrangula uero
 cubitos implebant. pone ergo & huc in domo, & quia concordat
 longitudo sagorū cum funiculo quo domū metiebatur intrinse
 uersum, sit ut summas eorū ad terrū usq; ptingat. habebant enī
 denos cubitos equalitatis int̄ parietes, denosque ascensionis siue
 descensionis in utroq; latere. & hoc ē quod ait scriptura, quia cubi
 tus ex una parte penderet, & dicitur ex altera, qui plus ē & in sagorū
 longitudine, utrunq; latius tabnaculi p̄tergens. Tabernaculum
 namq; pprie uocat lpsion cortinarū facturū siue cūiunctionem;
 quas uno utiq; cubito transiebant sagū ab australi latere domū, al
 tero a septentrionali. Ideoq; ad terrū pueniebant; quia hæc xxx
 cubitos longitudinis, illę duo minus habebant. Itē mensura sagorū
 p̄ longitudinē domus xl iiii cubitos tendebatur. xxx uidelicet cubitos
 in equalitate habens a fronte domus usq; ad summam acē tabularū
 in plaga occidentali, & vii cubitos dependentes in plaga occidentali.
 sicq; fuit ut mensura sagorū in occidentali latere duob; cubitis excederet
 mensurā cortinarū. quia nimirū cortine desup uenientes, sic & supra
 cōmemorauim; quinque cubitos eiusdē occidentalis parietis agebant,
 & tres relinquebant intactos. & hoc ē qđ nunc dicitur: qđ iam sup
 fuerit in sagis que parant̄ tecto, idē unū sagū qđ amplius, ex
 medietate ei operies posteriorū tabnaculi. medietas namq; sagi
 in latitudine duo sunt cubiti, ex qua uidelicet medietate coope
 rebant̄ posteriora tabnaculi, idē cortinarū, que pprie tabnaculū

& a fronte domus, septem similiter dependentes

uocabant: quia duob; cubitis eas ut dixim; ad inferiora tendens fugi
 ultimū transiebat. Itemq; saga desuper uentura septē solūmodo
 cubitos occidentalis parietis cooperiebant. Nec tam tres reliqui
 qui remanserunt usq; ad terrā nudi tempestatū inuisis patebant;
 sed adductis ab inuicē ab utroq; latere sagis septenoriū cubitorū
 qui deficientib; parietib; superant. his posteriora domi firmissime
 ad terrā usq; contegebantur. Neq; autē haec tantū ad inuicē pan
 gere. & instat; cortinarū sese in medio parietis contingere po
 runt: sed quia septenoriū erant cubitorum, mediū parietis Inu
 trumq; partē duob; cubitis excedebant. Ac sibi inuicē suppositae
 iungebant; quia eodē modo pōna & sic de orientali parte domi
 intelligendū eē putamus. Ideoq; supra pceptū, ut sextū sagū in
 fronte recta duplicaret;. Haec de re difficillimū put nobis intellex
 se uisū sum; strictam explicare curauim;: parua uerora iphis dis
 cere si quis nos docere uoluerit. In quib; tam omnib; patet allego
 ric sensus plucidus. Saga nūq; cortinas & desup & infra & eam
 nil latere ptegebant: atq; ut ille intus libera facie sue uenustas
 fulgerent, haec ab omni casu uentura tempestatū, pluuiarū & cau
 matū foris immunes reddebant: quia nimirū pfecta sūt ecclesie
 pposita, ita utū fidelū sibi commissorū sollicita solent cura curā
 spicere, ut nec subsidia carnis, nec uitae spūadif eis auxilia desint.
 Absint & dogmata hereticorū & prauorū exempla catholicorū.
 Adsit doctrina salutaris, quae confortata & sapientē male docentū

magistra

uerba repellere, & sibi mala iniregentium patienti possint facta
 tolerare. Adsit uita ipsorum celestis, quae confirmati & tacente
 lingua, quasi uua seimplectione uerborum, repellunt enim fuga
 umbres, obsistunt pcellis, Arcent solis ardores, cuncta foris ad
 uersoria foris abigunt, ut decus uerborum in ueris inuenerit um
 persistat. Cū augustinus omnia que fidē turbare poterant, here
 ticoz uenerit euacua. Cū gregorius ea que mores bonos impugnant
 temperantia, antiqui hostis explicat. Cū cypricus infirmos ne
 linuat in uo labantur, pui confortat exhortationib;. Cū adu uene
 rables epi ac doctores queq; turbare ection poterant, longius
 temptantia ppellunt. & queque eiusde sint ad salute pficiunt,
 sollicita indigne pspiciunt. Quatenus undiq; cura conuersatio
 religiosa fidelium libero corde uirtutib; studere, atq; in conspectu
 sui conditoris & opere pfulgida luere, & ipsius quoq; contem
 plationi possit oculū mentis intendere. Uerū quia hnt scōi p di
 catores illi sunt maximo digni honore, qui excepto quoq; officio
 pdicationis, & populorū regimini deseruiunt, & uū p xpo sanguis
 nē fundunt, recte subdit. **F**acies & operum tu ad uis uis de
 pellib; arietū rubricatis. Arietū quippe uocabulo solent nūcquā
 scī doctores accipi, eo quod sint duces sequentium dñi gregū. Unde
 pulchre psubmisit. adferre dño, inquit, filu dñi, afferre dño filios
 arietū. Quod ē apte dicere, adferre dño, o angeli dñi quib; huius of
 ficii cura deligata ē, adferre dño in celos sps fidelium, qui pmittant

—
(IIII)
—

ps 28

onē uite & fidei filii beatorum apostolorū fieri meruerūt. hinc ē qđ
 sexta mansio egressi ex egypto populi dī, helim, id est aridū agno
 minatur. In qua erant xii fontes aquarum, & septuaginta
 palme; ut uidelicet et nomine & specie figurā apostolorū
 apostolorūq; uirorū teneret. Rubricantur autē pelles
 aridū ad operiendū tecū tabernaculi, cum capti siue aposto
 lici uiri usq; ad passionē martiri uerbo doctrine instare non
 desinunt: Quo tūc subiectos ab ingruentib; temptationū peri
 culis protegent, dū ipsi p̄pelles refugiant. Operuntq; taberna
 culum dñi pelles asietū rubricatę, atq; iniuria tempestatum
 defendunt, cū sē predicatorēs exemplo passionis & patientie sue
 corda infirmorū, ne in pressuris tribulationum deficere debe
 ant, muniant. Et quō int̄ precipua xpi & eccle membra eximū
 sacra uirginitas locū tenet, Apce post uirginitatē decus continentię,
 post cibiciorū munimina scēę, post rubricatas aridū pelles.
 adhuc additur: Et sup hoc rursū aliud operimentū de
 hyacinthinis pellib; hyacinthus namq; celestis coloris:
 Pellis uero mortui animantis pars & indicū est. & quid p pel
 les hyacinthinas, nisi uirtus exprimitur illorū, qui mortificatis
 ad purum cunctis concupiscentie carnalis inlecebris, celestē
 quodammodo interris uitā gerunt. Atq; int̄ homines positi,
 Angelicū magis puritatē hincantur: & hoc qđ tempore sunt
 immortalitatis cunctis p̄mittitur electis; Quia n̄ nubant, neq;

Manh. 22

ps̄secutionem p̄pter iustitiam ad mortem usq;

ducant uxores, sed sint equales angelis dī, ipsi adhuc mor-
 tali carne retenti p̄uenire sciunt. Unde merito tam
 magne uirtutis p̄ magnū restat p̄mū: quia ac restitute p̄
 phēa: haec dicit dñs eunuchis, qui custodierint subbata mea, *Esa. 56.*
 & elegerint que ego uolui, & tenuerint fœdus meū, dabo eis
 in domo mea & in muris meis locum, & nom̄ melius & filius &
 filius; nom̄ sempiternū dabo eis, quod n̄ auferetur. De quo
 uidetur & loco ac nomine & euangelista iohannes, qui erat *Apocal. 14.*
 unus ex ipsi; refert audisse se cantantes eos canticū nouū ante
 sedem dī, qđ nemo alijs poterat. Sacramq; aduizit: hi
 sunt quicū mulierib; n̄ sunt conuicti, uirgines enim sunt:
 hi sunt qui secuntur agnū quocumq; abierit. Merito ergo
 pelles hyacinthine sup̄ terrā in domo dī locū tenent: colorq;
 caelestis p̄ xpm̄ caelo sedem sortitus ē, ut chori uirginū &
 animi & corporis speciali uicinia agnū secuturi, & innox
 et laudes designentur ēē cantaturi. Bene autē de uelis cora-
 narū ac sagorum dicitur, qđ & si in alto positae ad terram
 tamen demissa penderent, quoniam cortinae nequaquam
 ad terram usq; p̄tingere poterūt. Columnae quoq; ac tabule
 tabernaculi, & si multum erant erecte, bases tamen in quib;
 starent habebant in terra positae: at uero de rubricatis
 atq; hyacinthinis pellib; qđ in alto tectū operient dicitur,
 Quod uero ad terrā essent deflexe n̄ additur: quia nimirū collerit.

26
virtutum sp̄ac̄ commune aliquid cum his qui in terra
adhuc detinentur, habere uidetur. Certamen uero mar-
tyri, & decus dō dicat̄ uirginitatis, quasi ab uisibus ac
terrenis reb; suspensum, & sup̄nis cuib; speculat̄ consti-
tē conuinctum. Non & martyr in tormentis positus, nil
aliud toto animo intendit, quā ut om̄a que sunt in hoc
mundo, & ipsum simul mundū cūis relinquat. atq; ab-
solutus dolorib; cunctis ad uidendū mundi conditorē, & ea
que ultra mundum sunt gaudia possidenda pueniat.
& celibes dum communē generis humani legē, qua dictū
ē: Crescite & multiplicamini, & replete terram: ut ui-
tū maioris premi transcendunt, iūe uelut altio-
rem ceteris fidelibus, immo ipso mundo sedem sibi eligunt.
sic quoque socialiter in eccl̄a uiuunt, ut socialē
eccl̄e conuersionem honore meriti sublimi-
ores ante cedunt. Unde talibus recte scribit
iohannes: qui mei sunt & hominibus primici-
ae dō & agno. Recte tales latino sermone uel
uirgines quasi uirtute insignes, uel celibes qua-
si celo beati cognominantur, idē celicium inter-
ra uitam imitantes. Facies & tabulas stantes
tabernaculi delignis set Kim, que singule fenos de-
nos cubitos in longitudine habebant, & in lat

7^m

Apo^l 14
amph

ss
= V =
" "
" "

Jq. vi.

tudine singulos ac semissem. Lignum setim de quibus tabna-
 culum fiebat, in putribiles sunt naturae, gemini candoris ac
 leuitatis. & non multum ab alba spina nisi tantum magni-
 tudine distincta. Unde & Hieronymus non rum quā in li-
 bro hebraeorū nominū, sed & in alio opusculis suis setim ab-
 solute spinas interpretatus est. uerbigraue: uel setim, luctus
 spinarum. Non autē facile hoc genus ligni nisi in desertis abis,
 ubi tabernaculum edificabatur, solet inueniri. Unde greci
 latini interpretes nomē aliud p̄ter hebraeorū ponere nequuerūt.
 utpote cuius apud eos notitia nulla erat: quamuis quidā
 qualitatem naturae eius exprimere uolentes, lignum impu-
 tribilia transtulerunt. Tubale ergo tabernaculi a pos-
 tolos, eorumq; successores, p̄ quorū sermonū ecclā porbē
 dilatata est, designant. Latitudo & enim tabularum di-
 latatio est fidei & sacramentorum, que prius in una isru-
 helitica plebe latebat, sed horum ministerio actiuus
 orbis plenitudinē puenit. Quamuis recte in latitudine
 tabularū, ipsa quoq; dilatatio cordis scōrū ualeat & intellegi.
 p̄ quem mundum despiceret, atq; ad appetendum celestia
 solent sublimiter accendi: p̄ quā non solū amicos in dō, sed & in
 inimicos quidem diligere p̄p̄t̄ dñm. Deniq; uideamus
 utram de tabulis tabernaculi, uidebat & apostolum paulū,
 qualem utroq; modo se dilatatum insinuat. dicit demit̄ ac,

que est canis quos q̄ in casu fuerit dicitur dicitur
 q̄ in casu uincit uincit. Alii uoluerunt q̄ dicitur
 suo dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur dicitur

p̄to uollet uenit p̄ ut dicitur gl̄s. Si uenit
 eius in uenit sua m̄ est. Nam in uenit in ius
 est de uenit n̄ re affat̄ de p̄bat in act̄ in
 ad ex̄m̄ in uenit in uenit in uenit in uenit

26
uirtutum species commune aliquid cum his qui in terra
adhuc detinentur, habere uidetur. Certamen uero mar-
tyrii, & decus dō dicatū uirginitatis, quasi ab infirmitate
terrenis reb; suspensum, & supernis ciuib; speculatim constat
cō-convinctum. Non & martyr in tormentis positus, nil
aliud toto animo intendit, quā ut omnia que sunt in hoc
mundo, & ipsum simul mundū carius relinquat. Atq; ab-
solutus dolorib; cunctis ad iudicandū mundi conditorē, & ea
que ultra mundum sunt gaudia possidenda pueniat.
& celibes dum communē generis humani legē, qua dictū
ē: Crescite & multiplicamini, & replete terram: ut ui-
tuta uirtutis premii transcendunt, iūte uelut altiores
ceteris fidelibus, Immo ipso mundo sedem sibi eligunt
sic quoque socialiter in ecclā uiuunt, ut socialem
ecclē conuersionem honore meriti sublimi-
ores ante cedunt. Unde talibus recte scribit
iohannes: qui mei sunt & hominibus primici-
ae dō & agno. Recte tales latino sermone uel
uirgines quasi uirtute insignes, uel celibes qui
si celo beati cognominantur, idē celi ciuium inter-
ra uitam imitantes. **F**acies & tabulas stantes
tabernaculi delignis set & lim, que singulae fenos de-
nos cubitos in longitudine habebant, & in lat-

671

Apo. 14
amph

ss
= V =
"
"

sq. vi.

Aedigno uirtutum exercitio in structuram domus eius aptati.

Habebant autem singulae tabulae denos cubitos in longitudi-
ne, & in latitudine cubitum ac semissem Longitudo tabularu
altitudo est, quae decim cubitos habebat, quia sci doctores pob
seruantiam decalogi legis ad perfectionem tendunt. Quia
ppreceptione denari di- urm, In uinea xpi laborant, id est
illa intentione uerbo doctrinae insistant, ut imaginem sui con-
ditoris ac regis, quam adam peccante perdidit, ipso do-
nante restaurent. ut nomen eius quod peccando amiserant,
recte uiuendo recipiant. Sol & namq; in denario regis nomen e
imago contineri. sed & hoc quod denarius ex eonomen accipit
Quia decem nummis compleatur, statu aae future nre beatitudinis
apte congruit, quae in uera di & pximi dilectione perficitur.

Si namq; solet ternario numero sepe propter eam quae ipse est
trinitatem figurari. Homo septenario, quia corpus ex quat-
tuor notissimis habet elementis. Animae uero exterioris hoc
est interioris hominis substantia, Triplici sol & in scripturis dis-
tantia comprehendit. Hinc est enim quod diligere dnm ex
toto corde, tota anima, tota uirtute nra picipimur. Bene er-
go tabulae, quibus erectis ac stantibus tabernaculum omne con-
tinetur, Decim cubitos habet altitudinis, quia doctores ac
rectores scae aecclae hac intentione do deseruiunt, ut ipsum
anima & carne immortales ac beati in aeternum uideremereantur.

ad uos o corru
nobis longitudo
co dilatando
accula hanc
porcum dicit
Factae su
arum: spone
uol sicut
ca torum non
m scriptum
est in operib
in dionib: fact
acionib: equ
re di & pximi
te q possunt
arum tabula
es pons: scilic
to: hanc
m: hanc
ue peccam
re: sed
um equi

Adhunc finem uitae om̄ suos auditores suos & uerbosemp
& opere prouocare, ac ueluti suspendere contendunt.
Quod uero ipsae tabulae cubitos ac semissem in latitudine
habebant, plenus ille cubitus ⁱⁿ p̄fectionem b̄ne operati
onis: dimidiū cubiti quod superest, inchoationem ostendit di
uinae cognitionis: qui a nimirū iusti in hac uita p̄fectae ele
mosinis insistere, Orationib; uacare, leuius castigari. Ce
terisq; huiusmodi actibus religiosis possunt operam dare.
Dm̄ uero interim fide agnoscimus, sed plenam eius cogniti
onem in futuro speramus, dicente ipso dō ac dño nr̄o ih̄u xp̄o:
Si manseritis in uerbo meo, uere discipuli mei eritis, & cog
nosce^{is} ueritatem. Qui rursus ad patrem: Haec est ^{aut} inquit
uita eterna, ut cognoscant te solum & uerum d̄m, & quem
misiisti ih̄m xp̄m. Hinc & iam ap̄t̄s ait: Ex parte enim cog
nosceimus, & ex parte p̄ph̄etiamus. Numquid ait, ex parte
laboramus p̄ xp̄o. Ex parte uerbo p̄dicationis instamus,
ex parte bonis operib; seruiamus. plenum ergo bonis operib;
cubitum habent in hac uita electi: sed cubitum beatae re
tributionis ex parte habent, in quantum gaudia regni
perennis, & praesentiam sui conditoris possunt desideris
pregustare caelestibus. Cuius & iam cubiti adimpl̄atio
ne tunc beatificantur, Cum fuerit sermo, quem omni
electorum populo p̄misit in fine futurum, dicitur f:

Ioan. 8.

Ioan. 17.

1 Corin. 13.

Eripiam eum, & glorificabo eum: longitudine dierum
 a complebo eum, & ostendam illi salutare meum. 7

In lateribus tabulae incastraturae fiant, quibus tabula al
 teri tabulae connectatur: atq; in hunc modum tabulae
 parabuntur incastraturae. 7. **I**n laterib; tabularum uir
 tutem significant. humilitatis in mentib; iustorum p qua designant
 maxime sibi inuicem fraterna caritate iunguntur.

Dum enim singuli quique eorum corde contrito & humiliato re
 ceptaculum in se proximorum dilectionis preparant, & dili
 gendi se fratribus merito pietatis ac deuotionis exhibent, qua
 si tabulae omnes tabernaculi in alterutrum pincastra
 turae nexum copulantur. & quidem erecto tabernaculo
 ac regulariter ante ordinata compage tabularum fi
 gura incastraturae non cernitur. Quanta tamen uirtu
 te tabulae sibi inuicem coaduna uerit, ipsa pariter in concus
 si firma stabilitas ostendit. Quia nimirum humilitas
 cordis scorum quam sibi alterutrum foederantur, fo
 ris hominibus uideri non potest: sed quid intus operetur,
 ex ipso scae ecclesiae pacatissimo statu palam omnibus patet.
 Per quam mira diuinae gratiae dispensationis agitur. Ut
 nos in quos fines scorum de uenerunt, & iam eos qui in pri
 mordio sceli fuerunt fideles, sincero affectu diligamus.
 & non minus illos quam eos qui nobis cum in presenti uiuunt,

In sinu nr̄i amoris suscipimur, & nos quoq; ab illis p̄com-
 plexum caritatis suscipiendos esse credamus. Quod autem
 iubetur duas in tabulis singulis in castraturas fieri, hoc est
 in utraq; latere illarum, dupliciter accipi p̄ figuram potest:
 Ut & in prosperis simul atq; aduersis Inuolata erga fr̄i iura
 caritatis seruemus, p̄ arma iustitiae, iuxta exemplum apti,
 incedentes ad dextris & sinistris. & maiores minoresq; hoc
 est & eos qui nos in x̄po praecesserunt, & eos qui secuti sunt,
 unius om̄is eius demq; dilectionis brachis tenentes, ad p̄fec-
 tionis fastigia tendamus. Sequitur.

1 Coemth. 6.

VI

Quarum uiginti erunt in latere meridiano, quod uergit ad
 austrum: quibus xl bases argenteas fundes, ut binae ba-
 ses singulis tabulis p̄ duos angulos subiciantur. Quan-
 ta fuerit longitudo tabernaculi, specialiter non exprima-
 tur: sed ex eo innuitur, quia pari & es eius ex tabulis ui-
 ginti compacti essent. & haec singulae singulos cubitos
 ac semis sem latitudinis habuisse perhibentur. Uigin-
 ti namq; cubita, & uicies semicubita: xxx cubitorum su-
 mam complebunt. quam fuisse tabernaculi longitudi-
 nem & iam iosephus scribit. & bene hoc numero taber-
 naculi longitudo comprehenditur. Quia tres sunt uir-
 tutes, in quib; principaliter om̄is sc̄ae aecl̄ae p̄fectio
 consistit, uidelicet fides, spes & caritas quae p̄ dece

multiplicantur, & tricennarius numerus impleatur,
 dum uirtutibus mentis opera bona iunguntur, Quae de
 calogo legis continentur. Ne quis sibi fidem, spem &
 dilectionem in dñm absq. operum executione putet suf-
 ficere posse. Quod uero numerus tabularum uicenari-
 us numerus est, & hoc magnae scōrum p̄fectionis myste-
 riū continet. Quater enim quini faciunt xx & cum lex
 mosaica quinque libris, gr̄a autē & ueritas noui testamenti
 quattuor sc̄i euuangelii uoluminibus comprehensa est,
 merito sc̄i doctores uicenario numero exprimentur: quia
 miro ueritatis consensu, & reuelata atq. complōta in euan-
 gelio legis arcana manifestant, & prefigurata fuisse
 in lege euuangelii sacramenta declarant. Dumq. & uetus
 testamentum in nouo dilucidatum, a clariore sensu pro-
 palatum esse docent, & nouum in ueteri adumbratum,
 ac multifaria temporum reuelatione presignatum insinu-
 ant. Quasi in latitudine suae locutionis & quattuor p̄ quinq.,
 & quinq. tabularū numerū p̄ quattuor esse multiplica-
 tum demonstrant. Bases autē quibus tabulae sustentaban-
 tur, uerba sunt & libri legis ac prophetarum c. l. Quibus
 apti & euuangelistae eaque scribere ac predicare, esse
 uerū ac diuina esse probabant. Unde est illud in euglō se-
 pissime repetitum: Tunc adimplētum est quod dictum est. *atq. h.*

726
M. 14

= p. 1

p proph&am. & aũ hoc totũ factum est ut adimplerentur
scripturae proph&arum. & aptr p&rus de dno testamoni
um phibens adiecit. & habemus firmiorem pph&icum ser
monem, cui benefactis adtendentes. Bene autẽ singu
lis tabulis binae bases subponuntur. Ut consensus proph&æ
cae adtestationis in ommb. quae apti dixerunt monstr&ur.
Uel certae binae bases singulis tabulis p duos angulos subici
untur, ut bene suffultis angulis, tota recte & in declina
biliter possit tabula consistere. Quia omis apostolici &
euuangelici sermonis In pph&icis litteris & initium p̄sig
natũ inuenitur, & finis. Omnis aptorũ successorũ q. illoq. ut a
Ab initio fidei usq. ad terminũ uitae presentis, eis dem m̄ sti
cis testamenta u&eris constat Inserta esse paginis. Bene
autem eadem bases argenteae sunt factae. propter nito
rem uidelicet uerbi caelestis. Eloquia enim dñi eloquia
casta, ^{argentea} igne examinatum, terrae. 7 In latere quoq. secun
do tabernaculi, qd uergit ad aquilonem, 40 tabulae
erunt, quadraginta habentes bases argenteas. binae ba
ses singulis tabulis supponent. Latus meridianum ta
bernaculi quod uergebat ad austrũ, antequam
illam di plebem designat. Quae lucem scientiae lega
lis iam dudum accipiens amore sui conditoris feruere
solebat. porro latus scdm quod uergebat ad aquilonẽ,

p. 11

probatu

» casta, igne examinatum, terrae. 7 In latere quoq. secun
» do tabernaculi, qd uergit ad aquilonem, 40 tabulae
» erunt, quadraginta habentes bases argenteas. binae ba
» ses singulis tabulis supponent. Latus meridianum ta
bernaculi quod uergebat ad austrũ, antequam
illam di plebem designat. Quae lucem scientiae lega
lis iam dudum accipiens amore sui conditoris feruere
solebat. porro latus scdm quod uergebat ad aquilonẽ,

eamq; tenebris ac frigore infidelitatis usq; ad temp;
 dominicae incarnationis torpere non distiterat, gentiū
 multitudinem significat. Decius uocatione pulchr^e et figurat^e
 dn̄i p̄ proph&am: Dicam, inquit, aquiloni, da: & austris, Esa. 43
 noli prohibere. qd̄ est apte dicere: Dicam populo gentiū
 diutius sine fide uel genti: Dadetuis filius, qui ad meae fi
 dem confessionis & amoris conueniant. Dicam & plebi
 israheliticæ, quæ iam meꝝ lumine cognitionis frueba
 tur; noli prohibere gentes in sortem electionis recipi.
 Dicam cornelio & domui eius: fidem et baptisma xpi
 suscipite. Dicamiudeis: nolite cogere credentes ex
 gentib; circumcidi, Quib; fonte baptismi consecratis
 fides & confessio ueritatis ad salutem sufficit. Unius autē
 numeri mensurarum & facturæ tabulas utrūq; latus
 habēt. quia nimirū una eademq; fides, spes & caritas
 utriq; populo p̄ aptos prædicatur: Ad una uterq; promiss
 sa regni caelestis uocatur: De utroq; generale p̄ceptū
 saluatoris accipiunt, euntes in mundum uniuersum, præ Matth. 16
 dicite euuangelium omni creaturæ: id est & circumci
 sioni & præputio. ubi & absq; ulla differentia subin fer
 tur: Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit.

Ad occidentalem uero plagam tabernaculi facies sex
 tabulas: & rursus alias duas, quæ in angulis erigantur

Josephus in iud. 3. cap. 7.

postergum tabernaculi. 7. Josephus scribit de tabernaculo quod decem cubitos habuerit latitudinis: scribit & iam quod tabulae eius mensura quattuor digitorum fuerint a terra suspensae. Ex quo uidetur uelle intellegi, quod altitudinis tantae factae fuerint. Ipsarum bases tabularum. Quirursum de hoc quod modo proposuimus, capitulo ad uectibus tabularum ita dicit: Posterioris autem parietis nouem cubitos sex tabulae faciebant. Quibus coniunctae sunt aliae duae tabulae, ex medio cubito sectae, quas angulares posuerunt ad instar tabularum maiorum. singulae uero tabulae anulos habebant aureos, per exteriores frontes eminentes, uelut quibusdam radicibus confixos per diem ad inuicem per circuitum respicientes: & per eos deaurati uectes inmissi, uno quoque habente magnitudinem cubito, quinque, erantque ad coniunctiones tabularum, intra batque caput uectis unus cuiusque. In alio uectis capite, uelut in modum chochi: & postergum capitum in longitudine positum unus erat ordo, per tabulas omnes uadens, qui per uicinos utriusque parietis latera continebantur, in castrationibus factis & inmissis ad inuicem. quod propterea sic exquisitum est, ut neque a uentis moueretur, neque autem alia causa tabernaculum conturbaret, sed immobile secura quidem seruaretur. Haec de litterae textu iosephus. Uerum iuxta

rombus

allegorie
 in se parde
 non recta
 que cum
 usq; fides
 quasi gem
 ble est
 defussio
 uiter d
 qu'il ex
 tantes con
 siquis negar
 tui potest
 uerit itq; in
 de huius
 uita pman
 siquis consum
 uerit astra oc
 de
 uerum occid
 in transfor
 quod aeterna
 uerit in

allegoriae sensus, occidentalis plaga, quae utrumq;
 inseparabilem recipiens, aedificium tabernaculi consum-
 mat, rectae adimplerionem totius scēe uniuersalis ecclae,
 quae cum fine huius mundi pficitur, designat. Adquam
 usq; fides & operatio recta utriusq; populi p̄seueratura
 quasi gemini longitudo pariter p̄tingit. Neq; enim credi-
 bile est, uel ante tempus dominicae incarnationis unquā
 defuisse qui ex gentibus crederent, uel nunc quamuis gra-
 uiter damnato obp̄fidiam populo iudeorum, non esse ali-
 quos ex illis, tam & si paucissimos, qui inter xp̄ianos exul-
 tantes cotidie credendo ad salutem pueniunt. Quod
 si quis negare presumpserit, dicamus quod negari nulla
 tenus potest, qđ uidelicet sp̄itales utriusq; testamenti doc-
 tores atq; interpretēs, qui iuxta sermonem dñi p̄ferant
 de thesauro suo noua & uetera usq; ad finem sc̄i sint in scēa
 ecclae p̄mansuri. & apte tabernaculum in occidentali
 plaga consummatur, in qua diem sol daudere, et cuncta
 solent astra occidere, propter sc̄ilicet tob̄itum uniuscu-
 iusq; electi, uel generalem totius saeculi terminum. ⁊
 Quasi enim occidit ei sol, qui ab hac temporalis luce p̄tene-
 bras transitoriae mortis, ad gaudia lucis & uitę trans-
 migrat aeternae. Quasi occidit omni ecclae sol in occiden-
 te, ut uerius in oriente tenebris transeuntib; op̄iatur. ⁊

pereunt

Esa. 66.

Cum finita in aduentu dñi uita sc̄i presentis; mox uerū
sc̄i futuri mane; iustis uera dies a&ernitatis apparebit.
& quia tunc iustis cum dño regnantib; reprobi in aeter-
num p̄uen- t, Recte de hac plaga tabernaculi in sequentib;
dicitur; qm̄ mare respicit & significat autem mare rubrū;
In quo demersus cum suo exercitu pharao & de quo sal-
uatus isrl̄ a dño ad montem s̄n̄ai, ubi tabernaculum fa-
ceret & ascendit respicit ergo mare occidentalis plaga
tabernaculi; Cum sc̄a eccl̄a post operum p̄fectionem
coronata in xp̄o libero aspectu intuebitur uita uel
poenas impiorum, quas ipso adiuuante cauefecit. Esa-
ia uel testante qui ait: quia sicut caeli noui & terra noua
Quae ego stare facio coram me dicit dñs; sic stabit semen ur̄m
& nomen ur̄m. Et paulo post. & egredientur; & uide-
bunt cadauera uirorum qui preuaricati sunt in me.
Uermis eorum non morietur; & ignis eorum non exanguet.
Mors namq; fluctus p̄fundi amari & turbōle p̄i, & pec-
cata possunt significare; quib; reprobi in hac uita male-
delectati intereunt; & futurae quoq; barathrum p̄ditio-
nis; Cum in ultimo examine in ignem cum diabolo mitten-
tur a&ernum. Nec p̄tereundum quod tabernaculū
cum aedificaretur in monte s̄n̄ai; mare rubrum habuit
ad occasum. Cum introductum p̄ ih̄m inter tam repmissionis

& collocatum esse in fr̄lo. Eadem plaga caeli habuit ma-
 rem magnum. de quo ita mystice possumus sentire, quod
 sc̄i in hac uita dñō seruientes, ei q̄ in corde suo tabernaculū
 facientes, sup̄bam impiorū iactantiam quasi citius occasura
 fixa mente dispiciant. In futura & iam patria cum dñō posi-
 ti, p̄p̄tiam eorum poenam absq̄ ulla suae felicitatis inter-
 missione respiciant. ut eo maiores ei gratias referant, quo
 non solum fruantur bonis quae donauit, uerum & iam in-
 tueantur mala, a quib; eos liberauit. Bene autem plaga
 tabernaculi occidentalis, uel quae mare respicere dicta
 est. sex tabulis constabat, uel quia senario numero sol &
 p̄fectio boni operis exprimi, eo quod dñs in illo mundi or-
 natum consummauerit, in illo hominem q̄ primordio cre-
 auerit, in illo genus humanum sua passione restaurauerit.
 Uel quia sex aetates sunt sc̄i huius, in quib; op̄t & nos bo-
 nis operib; p̄fici, ut ad aeternam requiem in futuris & sur-
 rectionis gl̄iam p̄uenire possimus. Nam quod rursum
 aliae duae tabulae exceptis sex primis, in angulis iubetur
 erigi post tergum tabnaculi, quae uementes ab orientali pla-
 ga pari & excipiunt, & occidentalis in plaga pari & i con-
 iungant, ad remunerationem futurae p̄tinēt utq; quae
 post labores & sc̄i huius ^{tempora} secura est. qd̄ bifaria diuidit. In sub-
 batissimum scilicet, hoc est requie animarum securum. 7 7 7 7

post absolutionem corporum, & in gloriam resurrectionis
 incorrupt^bilium receptionē corporum. Quae utraq; sortiorae
 remunerationis utriusq; populi communis, nullo unquam
 fine terminatur. Nam & animarum requies supuente
 tempore resurrectionis, non nullam sui diminutionem, sed
 augmentum potius accipit. & ipsa immortalitatis coniunc
 tio, carnis sps quae nrae in caelis sempinuiolabilis pmanet
 Bene au de eis dem tabulis subinfertur: 7

44 **E**runtq; coniunctae à deorsum usq; sursum, & una om̄s con
 44 pagor & inebit: quia nimirum om̄s electorū uita una eu
 demq; fide & caritate ad caelestia tendit. In unum eun
 demq; finem diuinae uisionis puenit. In una eademq; uoce
 recti dogmatis om̄s scōrum predicatorum sermo concor
 dat. debiscet & namq; abinuicem compago tabularū, siq; d
 unus pph & a uir aptis dixisset hoc alius negaret. uerum
 quod concord fabricam ecclae sermo diuinorum eloquiorū
 erigit, pfecto una om̄s tabnaculi tabulas iunctura com
 paginatur, atq; abinuicem seiungi non sinit.

55 **D**uab; quoq; tabulis quae in angulis ponendū sunt, similis
 55 iunctura seruabitur. & erunt simul tabulae octo, bases
 55 eorū argenteae sedecim, Duab; basib; p unam tabulam
 55 suppositis. Angulares tabulae sunt tabulis paridū p
 om̄a coniectae, quod futurae requiei & immortalitatis

7
 Stam. 7

immu... m...
 aliter...
 et adu...
 in unum...
 si tene...
 em...
 na...
 7

presena...
 sine con...
 conser...
 spera...
 uero ne...
 possit...
 nem bon...
 natur ac...
 huc quo...
 licae p...
 lacet &...
 as in uo...
 demum...
 tabula...
 tabula...
 ae legi...
 tantum...
 & hoc...
 era legi...
 tempore...
 spul...
 p...
 ad fid...
 7

presenti nrae conuersationi p̄ fide, sp̄e & caritatem firmis-
sime conexas est: homo ideo stabilis & inconcussa presens nra
conuersatio pdurat, quia futurae dona r̄tributionis credit,
eredit sperat, diligit: Quia crebro sup̄norum cuium ad
iutorio, ne flabit: turbolentis in mundoꝝ sp̄uum decidere
possit, continetur. & hae autē tabulae, quae uel p̄fectio-
nem bonae nrae actionis, & futurae p̄ bonis premia desig-
nantur actib: B̄n̄is singulae basib: sustentantur: quia
haec quoq; om̄a ad confirmationem euuangelicę & aposto-
licae p̄dicationis p̄ph̄eae sc̄i futura eē consona uoce p̄dixerunt.

Facies & uectes delignis s̄ & h̄m, quiq; ad continendas tabu-
las in uno latere tabernaculi, & quinq; alios in altero, & eius-
dem numeri ad occidentalem plagam: qui mittuntur p̄
medias tabulas a summo usq; ad summum. ¶ Vedet quinq;
quit tabulas tabernaculi continent, quinq; sunt libri mor-
saicae legis, quoz̄ munimine sc̄a eccl̄a mirabiliter ab omni
temptantium scelerum, sceleratoꝝ q; sp̄uum Inpulsione tu-
tatur. & hoc in utroq; latere: quia non solum p̄ ore d̄ p̄ptm
littera legis erudiebat ad finē & opera bona, sed & iā nos
noui tempore testamenti constituti. D̄seruientes, eadem
littera sp̄t̄aliter intellecta, maioris gr̄a dulcedinis, &
in presenti ad fidem operationēq; uirtutū instituit, & in
futuro ad sp̄em p̄p̄e & remunerationis accendit. Eiusdē

Matth. 19

quoque numeri uelut ad occidentalem sunt plagam: Quia ipsam quoque completionem boni operis, quando ad proemia futura de carne egredimur, lex nobis bene intellecta predicat. Unde interroganti diuiti uel dicenti: Magister bone, quid boni faciam ut habeam uitam aeternam? Respondit idem magister bonus: si uis ad uitam ingredi, serua mandata. & non illi aliqua legis mandata subdidit.

55

56

Ipsas quoque tabulas de aurabis, & fundes eis anulos aureos, per quos uelut tabulata contineant. Tabulae tabernaculi de auratae prae fulgent, cum omnis uita, omnis sermo sanctorum predicat lucem monstrat sapientiae celestis, nihil quoniam eis aliud quam uirtutum decus aspicitur. Anuli autem aurei per quos uelut tabulata continebant, ipsam uitae celestis beatitudinem designant: Quae propter suae gloriæ claritatis recte uelut propter aeternitatem recte circulo comparatur. Unde apostolus de illa reposita est, inquit, mihi corona iustitiae.

2 Timoth. 4

Quinq; autem circulos singulae habebant tabulae: non quia quinq; partita est distinctio patrie celestis, sed quia eadem prope uel claritas, & clara prope uelitas regni illius in genesi, eadem in exodo, eadem in leuitico, eadem in libro numeri, eadem in deuteronomio ^{scripta} continentur.

Et quinq; anuli aurei singulis tabernaculi tabulis erant infixi: Quia corda iustorum multum dilatata per amorem

In omnibus legis mosaice libris non solum correctionem operum,
sed & perpetuam supernae retributionis lucem legunt.

Et fundes eis, inquit, anulos aureos, per quos uectes tabulata con-
tineantur. Cum uerba sacri eloquii per promissionem regni celestis
statum sancte ecclesie confirmantur. Uteominus perturbaciones
mundi timeat, quo certius stabilitatem perpetue remunera-
tionis didicit. Bene autem de eisdem uectibus subditur: Quos
operies laminis aureis. Laminis quippe aureis uectes operi-
untur, cum uerbis diuinae legis, quae esse uerba litterae sen-
sum, fortia uidentur, atque ad confirmandam uitam fidelium
apertissima. Superior intellectus, idem euangelica clari-
tate prefulgens in eis monstrabitur. Ut enim exempli gratia,
unum testimonium ponam: cum legimus historiam sancti noe, quo
modo diluuium quod impios deleuit, mirabiliter cum suis in
arca seruatus euaserit. patet omnibus: in eo quod deus diligens iusti-
tiam, & odio habens iniquitatem, pios nouerit de temptati-
one eripere, impios uero iuxta discretionem punire. Ideoque
talis lectio instat uectium in putribili tabernaculo
domini continetur: quia mentes fidelium uerbis infidelitatis uerita-
tis abincursum temptationum premunt. Verum quasi uec-
tes lignei laminis uestiuntur aureis, cum haec eadem lec-
tio per spiritalem intellegentiam sacrae litterae plena mysteriis
ostenditur. Cum arca ecclesiam catholicam, aqua diluuii

uectes per anu-
los aureos tabu-
lata continentur,

1. iacobi 3

in scripturis

significare dicitur. Munda & immunda animalia,
 spūtales & carnales quosq; ineccta. Ligna arce leuigata & bi
 tuminata, doctores gratiæ fidei s̄boratos. Coruus de arca
 egressus nec reuersus; eos qui post baptismu ad apostasiam deci
 dun. Ramus oliue p̄ columbam in latu in arcam, eos qui foris
 quidem hoc inter est hereticos baptizati sunt. Sed quia pingue
 dinem castitatis habent, p̄ grām sc̄i sp̄s in unitatē catholicam me
 rentur int̄ducī. Columba de arca egressa neq; ultra reuersa,
 eos qui carne soluti ad liberam lucem patris celestis p̄uolant.
 nequaquam amplius ad labores terrene peregrinationis redituri.

Circum dantur itaq; auct̄ uect̄ ligna & s̄ h̄m, cum firmissima
 sacre scripturæ testimonia p̄ inter p̄dicationem in istac̄am his &
 huius modi sensib; celestib; ac sp̄italib; p̄babunt esse p̄ lucida.

» Et eriges tabernaculum iuxta exemplum qđ tibi in monte
 » monstratū est. Exemplum tabernaculi moysi in monte monstra
 tum est. quia commoratus in seculo cum dño, uidit sublimem
 angelicę puritatis & inmostalitat̄is uitam. Ad cuius instar
 humanam ⁱⁿ terra conuersationem, in quantum mostalib; imita
 ri possibile fuit, instituiere iubebatur. Ut cum exemplo eorū
 mutue in dñm dilectioni, diuine laudationi, unanime paci, sin
 cere castitati, ceterisq; huiusmodi uirtutib; in terra uacaremus,
 mereremur & in celis eorū esse consortes, iuxta p̄missum dñi,
 dicentis: illi cū quidigni habebuntur sc̄o illo & resurrectione

Matth. 22.

ex mortuis, neq. nubunt, neq. ducunt uxores; neq. enim
 ultra mori poterunt, equales enim sunt angelis & filio di,
 Cum sint filii resurrectionis. Exemplum enim nobis moy-
 ses angelice conuersationis, quam in monte contemplatio-
 nis uidit, preceptis legalibus ostendit: p. quorum obser-
 uantiam & ipsi de terra editi, ad consuetum angelorum in ce-
 lis puenire possimus. Exemplum idē nobis uite pfectiōis,
 & beate rētributionis in figura tabernaculi & ministerii
 sacerdotalis ac leuitici, quod describit, prebuit. Erigitur
 autem tabernaculum iuxta exemplum, quod illi in monte
 monstratum est, quando electi quique ad imitationē angelice
 puritatis, quam ipse in occulto contemplari meruit, opus ani-
 mumq. ^{componunt} pmerunt. ^{h.} A tenus de pari & e templi meridiano,
 septentrionali & occidentali, p. ut dñs dedit, expositum est.
 In sequentibus: cum & iam orientale latus, qualiter sit compositū,
 monstratur. sed prius scriptura de medio pari & e, qui scā scōz
 a priore tabernaculo diuidebat, intimandum iudicauit.

Facies & uelum de iacincto & purpura, & cocco bistincto, &
 bisser & orta, opere plumario & pulchra uarietate contex-
 tum, quod ad pendes ante quatuor columnas delignis scēhim. ^{ss}
 Velum hoc quo tabernaculum diuidebatur, mediū ita po-
 situm refert iosephus. ut xx quidem cubiti longitudinis ad
 priorem domum, x uero p. tenerent ad sectam. Quod pōmā

sss
 VIII
 ss

mensuris templi, quod postea factum est à salamone, liquet
 esse conueniens. Quod cum esset sexaginta cubitorum longi-
 tudinis, & uiginti latitudinis, testam longitudinis partem
 id est xx. cubitos ad interiore domum, Hoc est sem scōꝝ
 habebat separatam: Ita ut longitudo & latitudo eiusdem
 domus interioris una esset. Sic ergo esset tabernaculi pars in-
 terior longitudinis & latitudinem simile hoc est denorum ha-
 bebat cubitorum. Quid autem idem uelum figuratiter ex-
 primat, apostolus ad hebreos manifeste declarat, Ubi &
 hoc pariter exponit ad sensum allegoricum: quare in prio-
 re quidem tabernaculo semp introirent sacerdotes, sacrifici-
 orum officia consummantes; In secundo autem semel in anno
 solus pontifex, non sine sanguine, quem offerebat pro sua & populi
 ignorantia. Velum hoc caelum interpretatur. Quid autem
 in priore quidem tabernaculo cotidie pannum intētibant
 cum sacrificiis sacerdotes. sup huius uite statu edisserat. Ubi
 scī dñō sine intermissione famulantes, cotidianos sue fragi-
 litatis erratus, sine quib: esse in hac uita nullatenus possunt,
 cotidianis bonorum operum uictimis, cotidianis lacrimarum
 suarū libaminib: quasi ueri sacerdotes dī & xpī eius expiunt.
 Summum uero sacerdotem, qui semel in anno scō scōꝝ cum sanguine
 uictimarum suarū ingrediebatur, Ipsum intellegit esse pon-
 tificem magnum, cui dictum est: Tu es sacerdos in aeternum

Heb. 9

Ps 109

secundum ordinem melchisedech. Qui semel oblatuſ p̄ peccatis nr̄is, ipse sacerdos & hostia p̄ proprium sanguinem in ipsum caelum intrauit, ut appareat nunc uultui d̄i p̄ nobis. quod aũ idem uelum de jacincto & purpura, & cocco bis anteo, & bisso r̄ orta pulchra uarietate contextum est. Quis non uideat & iam iuxta litteram pulchritudini celestis congruere uisionis. Si enim decorem flammisq; astrorum, simulatarum nubium speciem, sup̄ sam irim consideras mille trahentem uarios ad uerso sole colores, Nonne uideris tibi multo plures ac pulchriores quàm uelo tabernaculi in textu sunt, inditus celo color notare picturas. Quattuor autem columnę, ante quas ad pensum est hoc uelum celestium sunt potestates agminum, quattuor uirtutib; eximus p̄clarę, De quib; & sup̄ diximus, hoc est fortitudine & temperantia, prudentia, iustitia. Quae quidem uirtutes aliter in laborib; & erumnis uite huius a nobis, aliter in caelis seruantur ab angelis & animab; sc̄is. Ibi namq; regnantia p̄sens uidetur esse subditum iustitię. Est & hoc immortalis omnino iustitię, nullũ enĩ d̄o ^{bonũ} preponere: t̄ aequa re prudentię: D̄o firmissime coherere, constantis. Nullo defectu noxiõ delectari, temperantię. Hic autem quid agit iustitia in subueniendo miseris, quod prudentia in precauendis insidis, Quod constantia in p̄ferendis molestis, quod temperantia in cohercendis delectationib; prauis. Non ibi erit, ubi nihil omnino

erit mali. Bene autem hae columnae delignis s& hinc sunt factae: uel quia sp̄s angelici incorruptibilis natura & inmostalis sunt conditi: ut quia absq; peccato conditi, intemeratam suae conditionis puritatem semp̄ custodiunt. De quib; apte subdit.

Quae ipse quidem deauratae erunt, & habebunt capita aurea, sed & bases argenteas. deauratae quippe sunt columnae, ante quas adpenderetur uelum: quia posita intra uelum celi uisitates angelorum summae claritatis sunt gr̄a uestrae. Capita habent aurea: quia mentem qua reguntur, habent presentia diuinae cognitionis ac uisionis inlustratum. habent & bases argenteas: quia omnis eorum natura in hoc quasi fundamento specialiter subsistit. Ut laudes r̄mnoe, suo conditori decant&: ut uoluntatem eiusdem conditoris, nobis adhuc in terra peregrinantib; quasi extra uelum positis suis conuiuib; narrent. Unde & ipsi de terra congratulantes eorum laudib; sedulo quasi uoce ex hostatorum adicere solemus: Benedicite dnm̄ om̄s angeli eius potentes uirtute, qui facitis uoluntatem eius.

ps. 102

Aus& namq; sepe in scripturis sapientiae splendor, argento nitore ostendi uerborum consueuit. Inser&ur autem uelum per circulos, intra quod ponet & cream̄ testamenti. quo sc̄uarum & sc̄uarum sc̄uaria diuidentur. Circuliq; neq; initium habere neq; finē uidentur, Nonnumquā in scriptura sacra p̄ a&ernitate poni solet. & apte uelum quo celum figuratur, per circulos

+ in simon

suspensum esse phibetur: Uel quia in aeterno erat consilio
 diuinitatis, quando mundus crearetur, in quo primum ceterum
 mium locum habet natura celestis: Et quia ita factum est fir-
 mamentum caeli, ut nunquam factura eius soluatur. Namque
 dñs ait: Caelum & terra transibunt de celo est aetherio accipien- *Maub. 24.*
 dum. De quo hieremias similis, inquit, in caelo cognouit tempus *Hebr. 8.*
 suum. Illud namque celum in iudicio igne periturum est: quod in
 diluuiio constat esse perditum, per se & attestante, qui ait: Caeli *2 Petri 3.*
 erant prius & aqua de terra & perquam consistens uerbo dñi. *1 Petri, de aqua*
 Per quae ille tunc mundus aqua mundatus perit: Caeli autem
 qui nunc sunt, eodem uerbo repositi sunt, igni reseruita indiem *et terra,*
 iudicii. Intra hoc uelum templi posita est arca testamenti:
 quia mediator dñi & hominum homo. **Q**ui post passionem suam
 resurrectionem a mortuis, super caelorum celos ascendens, sedet ad
 dexteram patris. Hoc uelamentarium & seuarum seuarum diui-
 duntur. Quoniam ecclesia, quae ex angelis sanctis & hominibus con-
 stans, partim adhuc peregrinatur in infimis, partim in aeterna
 patria regnat in supernis. Adhuc ciues suos dirimente uelo caeli
 habet ab inuicem segregatos. **P**ones & propitiatorium super ar-
 cam testimonii in sancto sanctorum. **A**perit propitiatorium super arcam
 positum esse dicitur: quia ipse mediator dñi & hominum specialiter
 a deo patre donatum est, ut esset propitiatio pro peccatis nostris.

Rom. 8.

Unde & iam paulus dicit: ih̄s xp̄s qui mortuus est, immo
qui & resurrexit, quae est ad dexteram dī, qui & iam inter
pellat p̄ nobis. Mensamq; extra uelum, & contra mensam can
delabrum in latere tabernaculi meridiano. Mensa enim
stabit in parte aquilonis. Mensa & candelabrum taberna
culi, temporalia dī beneficia designant, quib; in presenti
reficimur & in luminamur. Vetus interim confortata & ad
uita crescente gratia meritorum, ad panem angelorū, in cae
lis manducandum & ad uidentem ueram mundi lucem in
trare ualeamus. Quae sunt ambo extra uelum: quō in hac
solum modo uita, uel scripturis sc̄is ac doctōrib; uel ceteris
redemptionis nr̄ae sacramentis opus habemus. In futuro autē
sc̄to, ubi dñs p̄
iohannes ait, ui
Lam patrem ostendit nobis. Et ubi sicut
debimus sicut est. Nam am opus erit
externo salutis amminiculo, cum in habitans in electis suis dī
om̄p̄s interius sicut lux uitae inlustrat, & sicut panis uitae
satiat, quos in sc̄s ducens in gaudium regni sui p̄p̄ & uia beati
tudine sublimat. Diximus autem supra, quia latius taber
naculi meridiana antiquam dī plebem significat, & quae
prior lucem diuinae cognitionis, prior feruorem diuinae
dilectionis accipit. Pars uero septem trionialis eius de ta
bernaculi, congregatam de gentib; eccliam, quae diutius
in tenebris & in umbra mortis remanserat, indicat. Unde

de patre ac
num̄ ubi not.

1 Ioan. 3

id est pa
Lam

Tractu

distinctione & iam candelabrum, quod in parte australi colloca-
tur, potest gratiam que prior populo data est, insinuare. Men-
suaies q̄ quae in parte aquilonis stabat, ea que nobis sunt donata di-
beneficia designare. Recte candelabrum contra mensam positum
esse dicitur: quia in scriptura legis & proph&arum pom̄a
ad gratiam euangelii respicit. Huic uidelicet testimonium per-
hibens, & per hanc se sensu sp̄itali reuelandum esse significans.

Facies & tentorium in introitu tabernaculi de iacincto & purpura viii
" cocco q̄ bistrincto, & brisso r̄ & ortu, opere plumario. Ex p̄t̄a nar-
ratione de udo, q̄d sc̄uarum & sc̄uaru sc̄uaria diuidebat, redit
exponere de orientali latere sc̄uaru, quod inter misisse ad tepus
uidebatur, cūc̄ & era eius latera, australe uidelicet & septentriona-
le & occidentale describeret. Tentorium ergo in introitu taber-
naculi pulchra colorum uarietate contextum, primitiue est de-
cus eccl̄e, diuersis uirtutum florib; glorificum. De quib; scribit
Lucas: quia multitudinis credentium erat cor & anima una. Et Att. 4
non erat separatio in eis ulla. nec quisquam eorum que posside-
bant aliquid suum esse dicebat, & cetera. Inerat namq; ei h̄ra
cinctiuis: quia celestia cogitare, celestem in terris uitam ducere
solebat. Inerat purp̄ora: quia mortem paratam p̄p̄o. Inerat
coccus bistrinctus: quia di & proximi dilectione flagrabat. Inerat
& brissus r̄ & ortu: quia continentia carnis & castitate gaudebat.

Et quinque columnas de aurabis lignorum s̄ & h̄im; ante quas cluc̄e

columnae quib: tentorium

55 tentorium, suspendebatur, scilicet sunt doctores, de quibus Lucas
 1. *ibidem.* consequenter adiungit: Et uirtute magna reddebant apostoli
 testimonium resurrectionis ihesu christi domini nostri. Quorum mens quan-
 to robustius ipsa ad superna erigitur, tanto firmitus docendo &
 alios ad amorem supernorum sufficit ad tollere. Sicut enim aposto-
 li & apostolici uiri per tabulas, ^{recte} possunt designari, propter latitu-
 dinem uel doctrinam, quae unctes in mundum uniuersum praedicant
 euuangelium omni creaturae: uel caritas, qua non solum usque ad
 amicos, sed usque ad diligendos & iam ipsos ad tendunt inimicos, &
 orationibus ac beneficiis prosequendos eos qui se odios habent. Ita
 & iam propter inexcusabile solum cordis, & intentionem ad ce-
 lestia semper erectam, non inconuenienter uocabulo & factura co-
 lumnarum figurantur. Apostolo ad testante, qui ait: iacobus,
 cephas & iohannes, qui uidebantur columnae esse. Quae nimirum
 columnae benequae sunt factae propter totidem libros legis, quibus
 necesse est ut sancti doctores suae uerbo praedicationis communi-
 & maxime qui primitiuam instituere ecclesiam, que ex hebraeorum
 populo congregata, sola mosaicae legis auctoritate nouerit insti-
 tui. Cum nec dum euuangelica & apostolica scriptura per orbem
 scriptura effulgeret. Bene autem ^{exde} de columnis delignis scilicet
 quidem fieri auro iubentur operiri: ut insinuentur predicator
 res sancti, & firmitate cordis intus integri, atque in nullo deficientes,
 & operum claritate forinsecus esse debere conspicui. Uel certe

Galat. 2

firmi

columnae ligatur
 uoluntate de
 Communi
 Communi
 Non enim nos
 quibus apertis
 nec: dura
 omnia constan
 & primogen
 capta colun
 ore capta: qu
 sciam caput
 diuisibiles, sed
 capitate diu
 & iam specialiter
 cum fiducia p
 inimicos meos. C
 quod eadem cap
 bulg, sed uerit
 facti spiritus sancti & grat
 res: & sicut pro
 de di spiritus. Pa
 ruit. Bases autem

columnę lignorum sc̄ h̄m deaurantur, cum h̄idem doctores f̄sti
tudinem sue actionis diuino semp̄ aduutorio p̄tegendam docent:

Cum in omnib; que faciunt, gloriam patris, qui est in caelis, requirant:

Cum in uniuersis que locuntur, xp̄m sonare gaudent, dicentes:

Non enim nos in̄ ipsos predicamus, sed ih̄m xp̄m dñm nostrum. De 2 Corin. 5

quib; apte subditur: **Q**uarum erant capita aurea & bases ae

nes. Aurea quippe capita illum designant, de quo dicit ap̄tl; & Coloss. 1

om̄a constant in ipso, & ipse est caput corporis ecclē, qui est principium

& primogenitus ex mortuis. Neq; incongruum uideatur p̄ quinq;

capita columnarum unum caput ecclē xp̄m figurari. Tot enim su

ere capita quod columnę: quia nimirum idem ipse dñs xp̄s omniū

sc̄orum caput est, in se quidem ipso manens, semp̄ aequalis atq; in

diuisibilis, sed singulis quib; q̄ electis gratiam sui sp̄s p̄accipientium

capacitate diuidens. Unde non solum omnigenaliter ecclē, Uerū

& iam specialiter uniuscuiq; membrorum eius, Licet illud p̄ph̄a & sicū Ps̄ 26.

cum fiducia p̄clamare: Nunc autem exaltauit caput meum sup̄

inimicos meos. Cuius nimirum capitis significantie conuenit apte,

quod eadem capita columnarum non deaurata ut columnę & ta

bule, sed aurea fieri iubentur: Quia sc̄i quidem om̄s p̄cipites sup̄

facti sp̄s sc̄i & gratie celestis, Ipse autem plenus erat gratie & uer

tatis: & sicut p̄cursor suus de illo aiebat: Non enim ad mensurā Iuan. 3

dat dñs sp̄m. Pater enim diligit filium, & omnia dedit in manu

eius. Bases autem aeneę p̄ph̄a & ae sunt, quorum adtestatione apte

26
sermo confirmatur. Et bene enee, uel propter insuperabilem
mentis propheticę fiduciam, & quia sermo eorum senescence siue
transiente mundo, nullamquam u&ustate potest consumi. Neq-
enim uenit dñs soluere legem aut pph&as, sed adimplere. Habent
enim columnę tabernaculi bases aeneas, habent aurea capita quia
nimirum apti & apostolici uiri uerbis pph&arum infide sunt con-
firmati, Sed ad uidendam faciem sui conditoris sup norum desi-
derio erecti. Item capita aurea, sed bases habent eneas: quia
quęcumq; p dñm celesti sibi auctoritate data pceperunt, tunc
ta haec pridem proph&ico eloquio predicta esse sacramenta di-
dicerunt. Sane quia de orientali plaga loquimur, uide&ur oport-
unum commemorare aliqua de expositione uectis illius singu-
laris, quem ab angulo tabularum uel angulum usq; paridum alte-
rius porrectum esse, ac totum paridum constantiam, neui &
impulsu procellarum concuti, atq; huc & illuc poss& inflecti,
continerere iam ^{diximus} possumus. Scriptum est in sequentib; sacrae histo-
rie, ubi omnia que dñs imperarat, moyses expleuisse narratur.

Exo. 36. **F**ecit quoq; uectē alium, qui p medias tabulas ab angulo usq; ad
angulum puenir&. Hic ergo uectis a prima tabularum summi-
tate usq; ad alterius lateris summitatem pdecem cubitos latitu-
dinis tabernaculi ptenus eē credendus est. Capite utiq; firmiter
tabulis impositis, ut p hoc & tabernaculi plaga, que non tabulis, sed
columnis constabat, non minus fixa q; e&ere, uento lic& impel-

lente, p̄sister &. Cuius uectis fidē iam sacramentiā. scire
desideras, ipsam absq̄ omni ambiguitate redemptorem nr̄m
figurate denuntiat. Qui quasi ab angulo usq̄ ad angulum p̄
uenit. Quia a plebe iudaica, quam prius elegit, sese ad saluan
dam & iam gentium multitudinem propiciatus extendit. 7

Unde merito sicut in p̄ph̄etis. Lapis angularis, ita & iam in lege
uectis angularis potest recte nuncupari. Lapis uidelicet angu
laris, propter templum, quod de lapidib; uiuis dō constituitur.
Uectis uero angularis, propter tabernaculum quod ei delignis in
putribilibus, hoc est ^{de} animab; electorum corruptionis labecaren
tibus aedificatur.

Facies & altare delignis s̄ & him, quod habebit quinq; cubitos in
longitudine, & totidem in latitudine, id est quadrum & tres
cubitos in altitudine. Hoc altare, quod proprie holocausta uo
cabatur, Corda electorum designat, quae ad offerenda dō
sacrificia bonorum operum ipsius sunt dono consecrata. Quod
apte delignis s̄ & him fieri precipitur: quia munda & incor
rupta decet esse corda & corpora, in quibus sp̄s dī habitet.
Hab & quinq; cubitos longitudinis, & totidem latitudinis, cum
fide. Lisquisq; omnes sui corporis sensus in longitudine
patientie, & in latitudine caritatis exercere
satagit. Ut in omni suo uisu, auditu, gustu, olfac
tu & tactu semper se diuino meminerit mancipatū

Esa. 28.

Ixx.

Exod. 27

3

1 Corin. 10.

ss
ss

Sap. 8

esse seruitio. Juxta illud apti. siue manducatis, siue bibitis, siue aliud quid facitis, omnia in gloriam dei facite. Habent tres cubitos altitudinis, cum eadem corda electorum per fidem, spem & caritatem ad celestia tendunt. **Cornua** autem per unum angulum ex ipso erunt & operies illud aere. ²⁰ Quattuor angulos habet altare holocausti: quia per unum mundi plagas sancta dilatatur ecclesia. Quia propter unam cor & animam unam totius credentium multitudinis recta factura unius designatur altaris: ex quo uidelicet altari cornua fiunt unum cum quattuor iustitibus: iam antea dicitur ^{sepe} iustorum corda mununtur. De quibus in laude sapientie dicitur: sobrietatem enim & prudentiam docet, & iustitiam & iustitiam: quibus utilius nihil est in uita hominis. Hae cornua ex ipso altari producantur, cum munimenta iustitum fideles non specie tenus & ad faciem hominis ostentant, sed ex intima sui cordis radice deo teste generant. Cornua sunt unum per quattuor angulos altaris, cum in omnibus mundi terminis ecclesia iustitum potentia spiritali cunctis hostium insidiis inuolabilis persistat, Immo ipsa cunctis se impugnantibus fortior efficitur. Quod uidelicet altare operietur aere, cum iustus coepit fidelium perseveranter usque ad finem firmam tenetur. Quia enim aeris in metallum longo solo & temporis incorruptibile durare, recte per hoc iustus ualens & perseverantis designari. Si quem ues mouet iuxta litteram, quomodo ligna altaris

tanto igne uicino incombusta p manere potuerint, accipiat
 beati hieronymi de hac questione responsum. Altaris in quod lig
 na que delignis paradisi sunt, non cremantur igne uicino, sed pu
 riora redduntur. Nec mirum ^{hoc} descūario & interiorib; templi
 & altari tymamatis credere. Cum & iam amiton lignigenus est
 uellini habens in se similitudinem, quanto plus arserit, tanto mun
 dus inueniatur.

Faciesq; in usus eius lebetes ad suscipiendos cineres, & forcipes atq; fus
 cinulas, & ignium receptacula, omnia uasa ex aere fabricabis. Uasa
 altaris diuersa, uel diuersas fidelium psonas, uel ceste multisu
 rias ipsorum actiones siue cogitationes in famulatum sui condito
 ris dispositas accipere debemus. Et quidem primo lebetes ad sus
 cipiendos cineres facere precipitur. Cinis autem hostiarum quod
 in magno misterio debet accipi, testatur cinis utulae rufae asp
 sus. Qui & iam ap to teste inquinatos scificabat ad mundationem
 carnis. In quo ipse pfiguratum intellegit sacramentū domine
 passionis, tempus, & actionem passionis xpi designat. Cinis autē
 crematē, quae nos in p p & uum purificans saluat. Ergo crematio
 utulae rufae ipsum qui ad mundationem immundae seruabatur,
 misterium iam complae eiusdem passionis, quo nos cotidie a pec
 catis nostris expiamur, insinuat. quia ergo omnia sacrificia & uic
 time que incendebantur in altari, uel passionem dñi, uel deuoti
 onem scōrum eius flamma caritatis ardentem, figurate denuntiat.

Heb. 9

CIV P

Merito eius holocaustorum uel consummationem domini
 cae passionis, uel ceste pfectionem exprimit uirtutis iustor:
 Cum toti in di seruitium pignem scisps oblata ipsa iam bona opera
 finire, & ad picienda operum pmiu ma&ernam uitam rari
 meruerunt. Quod ut manifestius fiat, uideamus quid decinerib;
 holocausta moyses dicat. **H**aec est, inquit, lex holocausti: Cre
 mabitur in altari tota nocte usq; mane. Ignis ex eodem altari
 erit. Uestietur sacerdos tōmex, & femnalibus lineis. Tollensq;
 cineres, quos uorox ignis exussit, & ponens iuxta altare, spoliu
 bitur prioribus uestimentis, inducūsq; alius effer& eos extra cas
 tra, & in loco mundis simo. usq; ad fauillam consumi faciet. Ignis
 autem semp; in altari semp; ardebit. holocaustum ergo crema
 bitur in altari, cum in corde cuiuscumq; electi, qui se ipsum totū
 & carne uidelicet & corde dō uouerat, opus bonum feruente
 caritatis igne patrat. Quod tota fit nocte usq; mane, Cum
 quis toto uite huius temp; usq; dum raptus è corpore, futuri
 mane scēi uidere meruerit, bonis insistere non cessat operib;.
Ignis, eodem altari erit, quia illa solum caritate quam ecclē sue
 dñs p spm scēi tribuit, ardere debemus. Deniq; filii aaron, quia ig
 nem alienū dñō offerre, & non eum qui semel de celo datus est,
 uoluerunt, mox igne celesti pempti sunt. quia nimirum quicūq;
 opera celestia non celestis intentione mercedis, sed temporalis
 intuitu fauoris aut commodi faciunt, sententia irae celestis se

Leuit. 6.

+ exussit

quodlibet vna qd
 multos. quia ten
 possit /

riusur.

Sq VIII.

Uestitur sacerdos tunicis & femoralibus lineis. Sacerdos qui offert
 holocaustum, dñs est: quia in nobis ipse ignem sue caritatis accen-
 dere, ac per hunc hostias bonae nrae actionis sibi & acceptabiles face-
 re consuevit. Et haec faciens uestitur lineis indumentis: quia ut
 nos ad opera iustitum excitet; Exemplum nobis sue incarnationis
 nis, puritatis & modestiae pponit, quae plerumque significari possunt se-
 pius dictum est. Tollit autem idem sacerdos cineres, quos uoxe
 ignis exussit, & ponit iuxta altare. Cum dñs finem laboriosis
 operibus imponit, neq; iustos de hac uita raptos ultra puita aeter-
 na cessare, sed coronam iustitiae in uita aeterna uis & accipere.
 ponens & enim cineres iuxta altare spoliabitur prioribus uesti-
 mentis, cum ad memoriam iustis quae fecerunt bona reducere.
 Non est amplius ab habitu sue passionis imitandum ostendit. Sed
 induitur alius uestimentis, illis uidelicet de quibus in euangelio
 dicit ipse. Amen dico uobis, quod pinguetis se, & faciet illos dis-
 cumbere. Id est ad aeternam remunerationem preparabit,
 & illos in aeterna facit quae refoueri. Indutus uero alius uesti-
 mentis effert cineres extra castra. Cum paratus ad remunc-
 randum laborem electorum suorum, dñs, quicquid boni ges-
 serunt, iam in illa facit uita uideri hinc ablatum. nec abre-
 est loco extra castra posito uite ppeus, ingressum figurari, & u-
 & dñs dicit: p me si quis intrauerit, saluabitur, & ingredietur
 & egredietur, & pasua inueniet. Et psalmista: Dñs custo-

12. August.

Luc. 12

Joan. 10.

ps. 120

diat introitum tuum & exitum tuum: Introitum uidelicet
 in hanc eccle uitam, exitum uero in illam ubi pascua inueniun-
 tur aeternae satietatis. Non ergo inepte locum extra castra
 positum in illa intellegimus uitam, praesertim cum ibi locus mun-
 dissimus esse dicatur, quod in hac uitam fieri nullatenus posse
 perspicuum est. Locus ergo mundissimus extra castra ipse est ani-
 mus iustorum ex hac uitam sublatorum, & in alia uitam gauden-
 tium. In quo uidelicet loco eius holocausta usq; ad fauillam con-
 sumitur, cum ita ibi operum bonorum merces redditur, ut
 labor omnis ad integrum consummatur. Iuxta illud apoca-
 lypsis scilicet iohannis: quicumq; de descriptione praemiorum dicitur &
 Ecce tabernaculum dei cum hominibus, & habitabit cum eis, & ipsi
 populus eius erunt, & ipse deus cum eis erit eorum deus. Conti-
 nuo de abolitione laborum omnium subiecit, atq; ait: Et ab-
 stergent deus omne lacrymam ab oculis, & mors ultra non erit,
 neq; luctus, neq; clamor, neq; dolor erit: quia prima abierunt. &
 quia cessante operum labore bonorum, ipsa caritas pro quam
 operabantur, nunquam cessabit, immo flagrantior exardescet,
 & cum ipse quem diligimus, in aeternum uidebitur. Et ecce sub-
 ditur: Ignis autem in altari semper ardebit. & paulo post: Ignis
 est iste prope uos, qui nunquam deficit & deultari. Consumma-
 to ergo usq; ad fauillam holocausto, ignis nunquam deultari
 deficit: quia a absoluto perfecte omnigenere laborandi, sola

Apocal. 21.

5

caritas prope uo numquam exanguenda flagrabit. Haec de lege
 holocausti latius diximus propter leuiticis altaris, qui ad suscipi
 endos cineres hostiarum fieri uidebantur. Leuitici ergo cineres sanctos
 suscipiunt. Cum fideles quique uel sacramenta ac exemplum domi
 nice passionis ad custodiam ^{pia} suuente tractant, uel certe exitu
 precedentium iustorum diligenter aspiciunt, qui magnis pro domino,
 elaboratis agonibus nunc cursu consummato, de precepto iam brachio
 sine fine laetantur. Quatenus consideratis maiorum iustitibus, &
 ipsi magni fieri possint, iuxta preceptum apostoli dicentis: Memen
 tote prepositorum uestrorum, qui uobis locuti sunt uerbum dei:
 quorum intuentes exitum conuersationis imitamini fidem.
Post leuiticis autem forcipes atque fuscinule & uignium receptacula
 fieri sunt iussu. Forcipes ad emendandam altaris ignem fieri
 debere credendum est. Unde pro eos recte sancti predicatorum desig
 nantur. Qui ignem in nobis caritatis quasi in altare dei accende
 re suis exhortationibus solent. Namque hi uelut gemino dente for
 cipis ad hunc ignem accendendum titiones in altari componunt.
 Quando consonis utriusque testimonii nos paginis instituunt, &
 eloquia ueritatis in unum corde, quibus amplius ad aeternorum
 desideria inflammantur, collocant. Uel certe forcipe, duplici ui
 delicet ferramento, sacerdotes ignem altaris emendant, cum
 in omnibus quae docent se predicatorum sancti iustitiam nobis gemi
 nae caritatis infundere, & huius gratia nos ardere simul.

H. b. 13

Kp. 23. 24.

1 p. m. 2.

H. b. 5.

& lucere precipiunt. Fuscinae, quae grece uocantur *creugre*,
 ad hoc in ministerio habebantur altaris, ut carnes uictimarum p
 eos decalदारुs coctis pferentur, atq; ad aesum eorum qui his e
 rant reficiendi, adferentur. Quarum usus atq; scōrum p̄dicatoe,
 figurę congruit: quorum ministerii est animas fidelium uerbo
 fidei reficere, & iuxta regulam apostolicę discretiōnis, rudib;
 adhuc discipulis rationabile & sine dolo lac doctrinę simplicis
 adhibere, p̄fectiorib; autem solidum cibum doctrinę sublimio
 ris ministrare. Quicumq; enim sacramenta xpi summatur^m ag
 noscere, atq; ad imitationem suscipere norunt, Hi quasi carnis
 hostię salutari refecti satiantur. Et quia doctorum est sp̄itu
 lum quae cuiq; p̄sonę ministerii audienda committant solle
 sine discernere. Recte fuscinae facere iubetur sacerdotib;
 moyses, quib; carnes hostiarum put opostuerit componant,
 Et alia quidem hominib; sed mundis edenda offerent, alia ues
 altaris ignib; consummenda relinquunt. Quia sunt in uerbis
 di nonnulla quę nr̄ae humilitati reuelare, ad nr̄ae epulę refec
 tionis concedere dignatus est: Sunt item alia tantę p̄funditatis,
 quę sc̄i sp̄s solummodo scientię pateant, nr̄ae ues^d capacitatis
 p̄ om̄a mensuram transcendant. Porro signū receptaculu
 ad hoc deputatu sunt, ut phaec ignis sc̄i ab altari holocausti ad
 altare thymiamatis uespere & mane ad incensum ponendum
 deferretur: quae & ipsa patenter figuram tenent doctor

qui tanquam ignem de altiore holocaustorum ad altiore defe-
 runt incensi, cum suos docent auditores de iustite in iustitiam
 semp proficere, meritisq; crescentib; paulatim ad altiora & in-
 teriora diuine uisionis archana penetrare. Sed & omnes qui ser-
 uentia pietate corda proximorum uidentes imitari festinanti,
 quasi receptacula ignium sunt: quia flammam celestis sacri-
 ficii, quam in fraternis conspiciunt, in suis quoq; accendere
 mentib; satugunt. Que nimirum cuncta ex aere fiunt uisa,
 Cū deuotio fidelium pseueranter diuinis curat obsecundare
 preceptis. uel certe cum hoc quod ipsa recte agit, proximis quoq;
 agendum clara uoce sedule exhortationis insonat, discernantq;
 nonnumquam, ut sepius dictum est, & propter diuturnitatem
 sue incorruptibilitatis, pseuerantiam mentis fidelium, & prop-
 ter claritatem sui uocem solis designare doctorum. 18

15 **G**ratulam quoq; in modum rēis aeneam, p cuius quattuor
 16 angulos erunt. iiii anuli aenei, quos pones subter arulam altu-
 17 ris. Erunt namq; gratula usq; ad altaris medium. Altare quidē
 totum cauum fieri preceptum est, ut in sequentib; manifestius
 edocetur. Sed in medio sui habens gratulam p totum in mo-
 dum rēis distinctam, in qua uictimarum carnes comburende
 imponerentur: & subter eum arulam, in qua compositis lignis
 arderet ignis semp ad deuoranda supposita holocausta para-
 tus. Erat enim contra arulam ostium in parte altaris op-

entulis. Unde uel ligna adalendum ignem immitta, uel carbo-
 nes & aneres possent egereri. Quomodo in pictura cassiodori se-
 natoris, Cuius ipse in expositione psalmodu meminit, expressi-
 uidimus: in qua & cum utriq; altari & holocausti uidelicet & in-
 censi, pedes sui fecit. Quod utrumq; eum, sicut & tabernaculi
 & templi positionem, a doctorib; iudeorum didiciss se putamus.
 Habet ergo altare di in medio sui gratiulam, ad suscipiendu
 holocausta paratum: Quia pparant electi locum dno in in-
 mo sui cordis affectu, ubi deuotus ei cogitationes conlocent.
 Habet arulam subter gratiulam, in qua ligna & ignem holocau-
 storum suscipiat. Quia eade ipsa electoz corda receptaculu
 in se pparant auditui uerborum celestium, quibus calefacti, in
 mo & inflammati p donum sci sps gratia do referant uota cogita-
 tionum piarum. Ligna namq; arule altaris sacerdos imponit,
 cum doctor quisq; desiderantib; atq; inhiunter querentib; fide-
 lium mentib; searum testimonia scripturarum, quib; amplius
 in fide ac dilectione confirmantur, ingerit. Adde & ignem lig-
 nis, cum intellectum uerbi atq; efficaciam pie operationis ad
 querendam edocet. Ardentq; ligna in altari, cum caritas di dif-
 funditur in cordib; nris p spm sem, quidatus est nobis. Atq; hoc
 igni sup positum consumitur holocaustum; Cum un uersa que
 bene agere disposuimus, donante gratia sci sps puritatem dilec-
 tionis do acceptabilia redduntur. Unde bene gratiula que

holocausta gerat, instar rēis fieri precipitur: Quo perebras illius
 aptura signis sub positus. Ad consumendas omīs hostiarum partes
 libere penderē. Sic & enim sic & omnino necesse est, ut nequicūq; ob
 duremus corda nr̄a, Neq; obseramus more pelagianorum aduer
 sus gratiam dī: sed diligenter aperiamus ea, & quasi plurimis simul
 pate factis ^{ianuis} ieiunij seduli deprecemur, ut pōnā que inchoamus
 uel agere desideramus bona, quasi p̄singula uictimarum eius frus
 tra, sua nos misericordia illustrare, & in amorem ipse suum accende
 re dignetur. Nam q; pelagian, qui sine gratia dī se aliquid boni
 p̄ficere posse presumunt, Non in altari sui cordis maculosam in
 stur rēis grauculam igni sacro supponunt, sed quasi paricē
 potius solidum inter se & ignem sc̄i sp̄s, nequando in dilectione ca
 lesiam, interponunt. Quattuor autem anuli ignei, qui p̄ totide
 anulos altaris fieri iubentur, quattuor sunt euuangelioꝝ libri,
 qui apte anulis assimilantur, quia p̄ p̄uam auditorib; suis
 coronam uite p̄mittunt. Aptē enei sunt, quia in omnem terram
 exiit sonus eorum. Aptē p̄ uii angulos altaris positi, ut eccliam
 fidelium p̄ omnes mundi plagas diffusam uerbo fidei & uerita
 tis confirmet. Aptē subter arulam altaris infixi, ut animas
 humilium munimine sue consolationis alleuent. **Facies &**
 uectes altaris delignis sc̄him duos, quos operiet lamina aeneis. **U**
 uectes quib; altare postubatur, doctores sunt, qui sc̄am eccliam
 quae postare soleat, Dum fidem ac sacramenta ueritatis

uel eis qui nesciebant predicantes, uel in eis qui iam nouerunt
 & acceperant confirmantes, roborant. Qui quo non suu predicant,
 sed ea que sunt ihu xpi. Non doctus fabulas secuti, sed cognitiam
 celesti oraculo uisitatem dñi nr̄i mundo notam faciunt. Ap̄te uec
 tes, ut postare queant altare, mittuntur in circulos. Uectib; nam
 q̄ altare dñi p̄ circulos postare, est sc̄is doctorib; corda fidelium
 p̄ uerba enim euuangelii, que nec celo & terra transeuntib; p̄ceri
 bunt, ex hostiando erigere. Duo sunt aũ ueltes, ut utriq; p̄pto, &
 iudeo uidelicet & gentile, uerbum predicetur. Quod ipsum sequen
 ss tib; quoq; uerbis astruitur, cum subinfertur. Erunt q; ex utroq;
 ss Latere altaris ad postandum. Erant enim doctores qui iudeam
 erant qui gentilitatem in unam eandemq; fidei gratiam consono
 ore & opere aduocent. Uel certe ex utroq; latere altaris ad por
 tandum erunt uectes, Cum mentes fidelium sc̄i predicatoris &
 in prosperis & in aduersis inconcussum tenere uisitatum constan
 tiam docent. Ne aut haec blandiendo extollant, aut illa ter
 ss rendo conturbent. Non solidum, sed inane & cauum intrinsecus
 ss facies illud. Ideo altare non solidum, sed inane & cauum fiet
 p̄ceptum est, ut copiosum haberet locum, ubi uel ignem factis
 sem, & ligna ad ignem, uel holocausta que ignierant consumen
 da, reciperet. In cuius exemplum & rursus eẽ altare dñi, ex
 ani te ipsum, & euacua ab omni contagio rerum mundanarũ.
 Quatenus in te ligna uerborum celestium, & hostis uisitatum

Locum possunt habere sufficientem. Capiasq; flammam sci sps.
 qua eadem hostia dno consecrentur, & ad finem pfectionis fir-
 mum producantur. ubi apte in conclusionem subiungitur. Sicut
 tibi in monte monstratum est. Nam cuncta que nobis mystice in al-
 taris & tabernaculi totius constructione faci-
 ut moyses prius in illa celesti conuersatione, in qua cum dno dieb:
 xl p mansit, facta a supmis cauib: in defessa & peniti obseruatione
 cernebat. Neq; enim dubitandum est eum potius se ante solium
 di uidere altare illud sacrosom, qd uidere meruit isaias, inuis car-
 bonib: interne caritatis plenissimum. Videre & foreipes scos, quos
 idem uidit pphca, & quorum uno tulerat angelus, ^{carbonem} de altari,
 quo eius labia purgari. eiusdemq; gratia sps quoq; angeli inflam-
 mantur ad amandum semp dm in caelis, & hominib: in terra & di-
 mittuntur peccata & iustitiam dona conceduntur. Itaq; al-
 tare cauum & inane fieri iubetur, sicut moyses in monte monstra-
 tum est: Quia sicut angeli ac sps iustitiam in caelis uacui a pec-
 catis, & pleni sunt pietatis ac iustitie: Ita & nos in terra p modu
 lo nostros declinare a malo & facere ^{bonu} debemus. Quod ipsum exhor-
 tationib: aptis uerbi celestis, lra & mysticis tabernaculi ac uasoz
 & ceremoniarum eius figuris semp agere docemur. Facies & atri-
 um tabernaculi, in cuius plaga australi erunt tentoria de brs
 so r & ostia. Sicut & sca scorum ea que in celis est, scae ecclie parte
 designant, & prius tabernaculum pfectum fidelium uitam in

signauit

Eph. 6

XIII

8

2 Corinth. 7

hoc dum taceat scito commorantium tripice denuntiat: Ita atrium
 tabernaculi quod exterius erat, prima incipientium rudimentum
 monstrat. Unde bene tentoria eiusdem atrii de brisso & ostia erant
 facta: Quia prima incipientibus cura inpendenda est, ut in lecebris
 carnis simul & sp̄s refrenent, Iuxta illud apti, quod de filius
 adoptionis loquens adiecit: Has igitur habentes p̄missiones k̄m̄,
 mundemus nos ab omni inquinamento carnis & sp̄s. Brissus namq̄
 ut sepius commemoratur, est, de terra uiridis nascitur, sed erit
 de terra siccatur, contunditur, loquitur, torquetur, ac magno &
 longo exercitio ad candidum de uiridi p̄ducitur colorem. Sic &
 casus n̄r̄ ad uirtutem decoremq̄ castitatis p̄ueniat, astis se neces
 se est ieiuniorum orationib; iugiliarum & totius continentiae
 laborib; subigat: quib; naturales & uelut ingenitas eius delec
 tationes exsiccare, atq; ad eam quam desideramus dignitatem
 uirtutis accendere queamus. Retorquetur autem brissus, ne
 facile possit dissolui, cum non solum luxuria carnis restrin
 gitur, Uerum & iam tota eius memoria ab intimo corde radi
 citus euellitur. ³² Centum cubitos unum latus tenebit in lon
 gitudine, & columnas, & cum basib; totidem aeneis, quae ca
 pita cum celsaturis suis habebunt argentea. ³⁸ Constat nume
 rum centenarium, qui in comp̄to digitor; de leua transfer
 tur in dexteram, Nonnumq̄, in scripturis uite celestis ha
 bere figuram: Quae sicut dextera leue, ita merito p̄fertur.

uite presenti. Cuius nimirum numeri frequens in diuinis litteris
 mysterium repperitur. Aedificationem arce noe centesimo an
 no compleuit: quia sciam aeccliam, qua in hac interim uita
 aedificat dñs, in futura pfiert. Abrahæ centenario filius pmissio
 nis nascitur isaac. Quia nimirum benedictio hereditatis, que
 in semine eius om nib: famulus terre pmit titur, in futura & æ
 lesti patria reddetur. Centum annos peregrinatur ipse interra
 re pmissionis: quia qui filii abrahæ pfidem efficimus, in spe sup
 na hereditatis debemus peregrinam in pñenti ecclia ducere uitã.
 Sicut itaq; isaac in gertariis, quod inter prædicatur incolatus, & inue
 nit in ipso anno centuplum: Quia que cum q filii pmissionis in
 hac uita peregrinantes bona operamur, Mox egredi si de corpore
 in cælesti uita recipimus. In qua figura & semen euuangelici ser
 monis, quod in terram bonam cecidit, Ex octum fecit fructum cen
 tuplum: & qui temporalia bona propter xpm & ppter euuange
 lium reliquit, Centuplum accipit in presenti, & in seculo futuro ui
 tum a æternam. Id est gaudium fraternæ societatis p hunc in spe
 uite celestis, & tunc in seipsum uitam regni cælestis. Centum
 ergo cubitos habet latus tabernaculi in longum: quia uniuersi
 quoq; ad membra ecclie p tineri, Necessè est p a æterna in cæ
 lesti uita Laborem in se patientiæ & continentis temporalis ad
 sumant. Columnæ autem quib: hæc tentoria suspendunt
 in altum, doctores sunt scilicet, qui suorum corda auditorum

27
à terrestribus contagiis extracta, ad celestia desideranda sus-
tulit. & haec quasi uestem dñi diligenter extendunt, ne quid
in his eēt duplicitates uideat. Sed simplici ac mundam intentione
coram dño uelut tentoria br^{inu} niteant. Quae uidelicet columnae
aeneae fuerit, sed argento uestitae. Ut in sequentibus manifestus est.
Aeneae quidem, propter perseuerantiam iustitiae, siue propter
sonum ipsius praedicationis. Argento autem uestitae, quia non aliud
quam uerbum dei sonant. Cuius sepe claritas argento figurari,
non aliud uiuendo in actibus, quam obseruantiam diuinorum monstrat
eloquiorum. Non solum in argentis erant, sed & capita tota
habebant argentea, quod proprie doctorum est, totos se uerbis sacrae
scripturae subicere, Hisque animam corpusque meditando, predi-
cando, operando mancipare. Sicut enim membra nostra sine sub-
sistere capite ac uiuere nequeunt, sic eloquia diuina illi sua
uitam aestimantes, nonnumquam haec oboediendo postulare,
& semet humiliando exaltare desistunt. Quid autem in basibus
columnarum aeneis aptius quam initium sapientiae, timorem
dei debemus intellegere. De quo & filius siracae ait: radix sapien-
tiae est timere deum. ubi & pulchre subiunxit: Rami enim illius
longeui, quia nimirum germina iustitiae multifaria, quae
timore dei tamquam opus & gelaturae columnarum de basibus pro-
deunt, nonnumquam fructus suae mercedis carebunt. Quare
autem dec fuerint columnae in uno latere utriusque iam

Em. 1

expositum est, ubi eiusdem numeri tabulae in anolatre taber-
 naculi sunt fieri precepte²³. Similiter in latere aquilonis plonqu
 erunt tentoria centum cubitorum, columnae xx. & bases aeneae
 eiusdem numeri, & capita eorum cum celaturis suis argenteis.
 Eadem de latere aquilonis repantur, quae iam de latere au-
 strali erant premissa. Quia utriusq; testamenti pre cones con-
 sono nos ore ad celestia erigunt. Tamen & sacrificia & sacramen-
 torum habuerunt p temporum ratione differentes, Immo hoc
 in tempore noui testamenti, quicumq; de utroq; populo ad salute
 ptingunt, non solum eandem fidem, confessionem & operatio-
 nem, sed & sacramenta habent eadem in emundationem pecca-
 torum & pceptionem uitae celestis, In gratia di p ihm xpm.
 dnm nostrum. 43

In latitudine uesti atrii, quae respicit ad occidentem, erunt tento-
 ria p cubitos, & columnae x basesq; totidem. Latitudo atrii
 quae ad occasum respicit solis, ubi terminato labore diu i no-
 noctis sopor a gratia succedit, merito tempus significat illud
 quando cessante post mortem uita actuali, quies electorum &
 merces aeterna sequitur. Deniq; illi qui in uinea summi patris
 famulus operabantur, cum seps esse factum, premia sui per-
 per laboris. Quia nimirum singuli quiq; iustorum cum ad
 huius finem uitae pueniunt, Tum uere ingressum uitae sordis.
 Unde in apocalypsi ihmsi. Auduit uocem de celo dicentem:

Apocal. 14

Leuit. 25

R. A. *complanatio*

ps 72

10

Beati moſti qui in dño moriuntur. A modo iam dicit ſp̄s, ut re-
 quieſcant à laboribus ſuis: propter quoniam requiem recte occiden-
 tale latus atrii tentoria habebat. p. l. cubitos, & columnas x.
 Quinquagenarius namq; numerus conſue^{am̄} & in ſignificationum. in
 lege quinquageſimum, qui libeſtati, qui & remiſſioni totus con-
 tegratus: ppter quod & iubileus uocari preceptus eſt. Iobel
 namq; dimitteſ aut mutatus interpretatur. Denarium quoq;
 numerum. conſtat eadem ſupna p̄ſentia designare, ubi huma-
 na natura in utraq; ſua ſubſtantia. In moſtaliter ſubleuata, in
 diuinae p̄ſentia uisionis la&atur. Dñi namq; trinitas eſt. Cor-
 pus nr̄m ex quattuor elementis ſubiſtit. Interior homo noſter
 ternario numero comprehenditur. Cum ex toto corde, tota anima,
 tota uirtute dñm diligere iubemur. Et cum iuu nr̄ae uisioni ſc̄ae
 trinitatis in a&ernum iunguntur. Iuxta illud ps̄almiſte. Mihi
 autem adherere dō bonum eſt. Hoc eſt itaq; denarium, quod
 cultores dominice uinee, conſummatiſ diei laborib; p̄ mercede
 accipiunt. Quia ergo nobis ſc̄i predicatoris; finita hac uita p̄ſen-
 tiam nr̄i conditoris, & requiem p̄mittunt a&ernam: Hic quoq;
 promiſſis deſideria nr̄a ab appetitu Inſimorū ad caeleſtia que
 rendū erigunt. Quasi in occidentali latere atrii tentoria quinquā-
 ginta cubitorum longitudinis. x. columnae ſubleuantes extol-
 lunt. In ea quoq; atrii latitudine quae reſpicit ad orientem, l.
 cubitorum. Et latitudo atrii quae ad orientem reſpicit, prima

dium bonae nrae conuersationis. quae à fide incipit, significat.
 Quae ppter primam celestis gratiae pceptionem recte ad orientem
 respicere dicitur, iuxta illud beati zachariae: uisitauit nos oriens
 ex alto. Inluminare his qui in tenebris & in umbra mortis sedent.
 In qua nimirum plaga. L. erunt cubiti quia in ipso mox ingressi con
 uersionis omnes qui cate^{ti} hantur, remissionem peccatorum & requi
 em & requiem sperare docentur aeternam. Nam & quinquage
 narius numerus ad remissionem peccatorum pertinet. Unde & in
 psalmo eiusdem numeri poenitentiae confessio & remissio descrip
 ta est peccatorum. Itaque is qui dno peccauerit, & malum coram eo fe
 cerat, Cognoscendo ipse iniquitatem suam, ablatus sit ab eo cui pec
 cauerat, & super nuem dealbatus, rursus inq. Laetitia salutatoris dñi,
 hoc est dñi ihu quem offenderit respexit, & spu illius spiritali ne
 altera labi potuisset confortatus fuerit. Itaq. orientalis atru la
 titudo. L. habet cubitos, Cum prima fidei confessio remissione pec
 catorum, & spe futurae in xpo qui dicit gaudet & aeternae. Deniq. in
 simbolo apto. confitemur nos credere scam. ecclesiam, remissio
 nem peccatorum, & carnis resurrectionem. Quod uniuersalis sy no
 dus patrum sequentium plenius exprimit uoluit dicit. Confiteor
 unum baptisma in remissionem peccatorum: spero resurrectionem
 mortuorum, & uitam futuri seculi. Quinquaginta ergo cubi
 torum plagae orientalis generaliter initia credentium designant,
 qui in remissionem peccatorum & spem futurae beatitudinis cele

Luce 1

11

brantur. 7

iiii

Quorum tamen continuo alia specialis distinctio subinfertur;
 quae ad unum eundemq; finem bene considerata refertur. Sequitur
 enim: In quibus: xij cubitorum tentoria lateri uno deputabuntur,
 columnae q; tres, bases totidem. & in latere altero erunt tentoria
 cubitos obtinentia: xij. columnas uis & bases totidem. Quindecim
 namq; quae septenario numero & octonario constant, recte gau-
 dia designant uitae aeternae: quae a sabbatismo incipens am-
 marum, in resurrectione corporu pfectur. Nam dñs septima
 sabbati requiescit in monumento, Octaua die, id est post septi-
 mam sabbati, resurrexit a mortuis. Quod aut in latere xii cubi-
 torum columnae tres cum basibus totidem, Scōs designant
 p̄dicatores, fide, spe & caritate p̄minentes, mentemq; suam in sta-
 bilitate amoris di firmissime conlocantes. Ingressurus quoq;
 atrium tabernaculi, habet ^{br} ab utroq; latere tentoria cubitoꝝ
 xii. ternis suspensa columnis: quia quicumq; scām ingressu-
 rus, eccliam sacramenta fidei discere proposuerit, siue ad tri-
 nagoꝝam seu ad eccliam gentium intantum mentis conuertent,
 in utraq; postione fidelium doctores inueniet, fide fortes, spe
 sublimes, caritate feruentes, ut amore dñi fundatos, audito-
 ribus suis, requiem animarum beatarum, ac resurrectionem
 in mortaliu pmittere corporum. Qui uelut tentoria
 debuisse r̄ octa in se suspendant, cum eosdem auditores
 exemplo suo docent. Quae sursum sunt, quae r̄ non quae sup

terram;

= QV IIII .
 =

Integramq[ue] sp[iritu]m suum, & animam & corpus sine querela indie
 d[omi]ni custodire. In introitu uer[bi] atrii si & tentorium cubitoru[m] .xx
 ex hyacintho & purpura coccoq[ue] distincto, & brisso & o[mn]i opere
 plumarij. Columnas habebit .iiii. cum basibus totidem. In introi
 tu atrii .iiii. sunt columnae: quia non nisi p[ro]fide[m] & sacramenta
 euangeli[um] quae .iiii. libris continentur, unitatem sc[an]te ecclesie
 quis ingredi poterit. Unde pulcher in eccl[esi]a mos antiquus mo
 leuit, ut his qui cathe[dr]am & xp[ist]ianis sunt sacramentis inti
 andi .iiii. euangeli[um] principia recitentur. Aede figuris
 & ordine eorum in aptatione curium suorum sollester erudian
 tur, quae sciant exinde ac meminerint, qui & quot sint libri,
 quorum uerbis maxime fide ueritatis debeant erudiri. In quo
 introitu tentorium quoq[ue] fieri cubito[rum] .xx. precipitur, qui
 est numerus idem quatenarius quinquies ductus. Quinq[ue] au[tem]
 notissimi sunt corporis n[ost]ri sensus, uisus uidelicet, auditus, gus
 tus, olfactus & tactus. Bene ergo in introitu atrii tentoriu[m] .xx.
 cubitorum in .iiii. columnis suspenditur. Quia om[n]es qui sciam
 eccl[esi]am intrant, ad regulam euangeli[um]q[ue], fidem suam pariter
 & actus componere debent: ut continentes ab inlecebris carna
 lib[us] cunctos sui corporis sensus diuinis subigant imp[er]iis.
 Non solum enim hoc tentorium .iiii. colu[m]is subleuatur, sed & ipsu[m]
 in longitudine sua quinariu[m] numeru[m] .xx. p[er] .iiii. multiplicatu[m] habet,
 Cuiuslibet humiles ac p[ro] auditores ad fidem uenientes, non sola

77
euuangelii uerbis in bin, klerum & iam euuangelium ipsi agere
uitam desiderantes, sui corporis cunctos sensus in oboedientiam
caritatis expendunt. Recte autem hoc introitu atrii tentorii,
Non sicut in reliquo atrio, debet esse rectoria opere plumarii: Quia
pulchra quidem in his qui cathelantur, et etae facies exterius
fulget, sed multo preclarior eius dignitas ac uirtus apparebit
his qui cum p sacramentum baptismatis ingredi merentur. Ne
mo enim repente fit summus, sed gradatum necesse est a minoribus
ad perfectiora tendamus. Dixerimus autem sepius, qd hanc cincturam
spem celestium bonorum, purpura tolerantiam temporalium ma
lorum, cocco distinctus ardorem perfectae dilectionis, brissus re
ctoria refrenationem carnalis delectationis significat. Quia
delicet coloris, opere plumarii sunt inuicem uariati. & cum una
queq; uirtus fidelium uicinarum sibi iustitiam sociat, & ue
lit quadam consanguinitate amplius clarescit. Quamuis & a
singuli colores prefati singulis electorum possint conuenire
personis: Quia enim ^{ali} quis altius celestia speculari meretur, hanc
cincturam est aliter quia ppter iustitiam patitur, purpura hic est
Quia feruentiore in dm & proximum dilectione flammescit,
cocco distinctus est. Ille qui specialiter integritate car
nis uidebitur uirginalis alba, brissus rectoria est. & cum iustitia
una eademq; fide & ^{ali} pietate euuangelica de suis alter utri
iustitibus congaudent, quasi introitum atrii dñi tentorium de
X. sed de iustitia fit coloribus nobilissimis, hanc cincturam salua & purpura coccoq;
distinctio & ipsa brisso rectoria.

corat. pulchra uariantium colorum diuersitate contextū. "

Omnes columnae atrii per circuitum uestitae erunt argenteae. ¹⁵
 " minis, capitibus argenteis & basibus aeneis. Diligentius ea quae dixe-
 rit inculcat, ut sedulo lectorum ammoneat, neminem indoctores
 ueritatis, columnas uidelicet atrii celestis, posse computari. Quoniam
 instar aeris inuincibilem inter aduersa patientiam habere didicerit,
 non se caelestium & obseruantia & adiunctione uerborum undique
 uelut argenteae laminae munire atque exornare curauerit, non se
 omni subiectione preceptis diuinis quasi argenteo capiti subponere
 studuerit, non in timore dei uelut aenea basi consueuerat. "

¶ In latitudine occupabit atrium cubitos 5. in latitudine 4. alti-
 tudo 5. cubitorum erit. Centum cubitos longitudinis habet ecclesia.
 quia uelut si uis eleuet ad bona opera propter uitam aeternam.

longitudinis

Quinquaginta latitudinis, quia requiem sperat sempiternam
 in gratia spiritus sancti, quae quinquagenario numero uoluit designari.
 Cum pentecosten, id est quinquagesimum paschalis festiuitatis die
 suo aduentu consecrare dignatus est. Altitudo 5 cubitorum erit
 iuxta numerum sensuum corporis nostri. Quia tunc recipiet unus
 quisque propria corporis sui prout gessit, siue bonum, siue malum. Sed
 in atrio domus domini ecclesiae solummodo figura exprimitur, qui bonum
 in corpore fecerunt, pro quo in requie uitae praecipis mererentur in-
 troduci. Qui nunc operibus iustitiae, quae casto & corpore & corde
 agunt, quasi bini sunt & constantem, & tunc in eodem corpore

Marb. 25

immortalitatis gloria sublimato, p̄ceptis in a&ernū iustiti
 ae proemur la&antur. At in euangelica parabola utriusq̄
 simul partus mentio est, ubi quinque uirgines, cum operibus lucis ad
 sponsum uenerant, statim cū eo ad nuptias intrant. Quinque alie
 quae opera castitatis non casto animo exercuerant, repulsi cum
 suis tenebris p̄culā regni ianuis eiciuntur. Quinque em̄ erant & u.
 quia utraq̄ sc̄dm ea quae in carne gesserant, iudicauerunt. Tota
 ergo longitudo & latitudo atri p̄ centenos & quinquagenos cu
 bitos distenta est. Quinque habet cubitos altitudinis, quā neces
 se est ut qui p̄missionem habemus qui & is & patrie celestis, mun
 demus nos ab omni inquinamento carnis & sp̄s. Nec solum ab
 inquinamento mundemus, sed & p̄ficiamus sc̄ificationem in amo
 redi. Quatenus apparente hora p̄missae r̄tributionis, non so
 lum in sp̄m uerum & iam in carne la&ari mereamur in amo redi
 p̄pter quam utriusq̄ nrae substantie, hoc est & anime & car
 nis emundationem in amo redi, subsequenter hoc quod &
 sup̄ dictum erat, ut diligentes memorie commend&ur, repp&it.
 Fide q̄ debet s̄or & osten, & habebit bases aeneas. Ac deinde subun
 gitur: Cuncta uasa tabernaculi in om̄s usus eius & cerimoni
 as, tam paxillos eius quā in atri exaere facies. In uasa tabernacu
 li in om̄s usus eius & cerimonias preparata, homines sunt eccl̄e
 in diuersis meritis gradib; q̄ dno seruientes, quae uasa cuncta
 fieri iubentur aeneis, Illius nimirum, ut sepe dictum est, figura

spiritu

55

56

misterii, ut si quis pulsatur aduersus, p̄ seuerè in finem, p̄cep̄tis
 samsibi salutem desidia p̄dat. Sive ut fidem quam didicit, & iā
 inimicis obluetantib; palam confiteri non m̄dūit, sed & amicis donu
 quae p̄cepit, sedulus in sonare memnerit. Aet namq; sonorum
 & naturę diu durabilis est. Paxilla autem quos dicit tabnaculi
 siue atrii, ad hoc erant facti, ut in fixa columnarū summitatib; fo
 ris emerent, & inpositis sibi uelox siue tentoriarum funib; sic
 euleuantes à terra suspendere. Quorū factura & positione non ab
 surde ipsa est doctorum potest lingua designari: quae p̄redi
 cando audientium corda tangit, ac tangendo subleuat. Fumb;
 & enim sol & aliquoties scriptura sacra designari: unde scriptū
 est: funculus triplex difficile rumpitur. Quia mirum scriptu
 ra quae historico, allegorico, morali consueuit sensu interpretari;
 nulla hereticorū siue paganorum ual & p̄seueritate corrumpi. p̄uer sitat
 Ipsa autem tentoria siue uela ut recipere funes possent, habebant
 necesse est in superiorib; suis ansas siue circulos, quib; item funes
 inmitterentur. Et cū ius tentoriū dī fieri, p̄para in corde tuo recep
 taculum sermonib; eius, quae possis ad sup̄na suspendi. Inponant
 uelō paxillis columnas um funes tentoriorū, ut sic expansa atq; in
 altū elata pulchritudinem tabnaculi cōpleant. Committant
 sc̄i p̄dicatores fidelium cordib; eloquia diuina, eosq; p̄ haec ad
 exemplū sui ab infimis erigi commoneant. Ex pansa funib; ac sub
 leuata uela siue tentoria, decus sui operis mirificum, q̄t inuoluta

nequiverant, cunctis longe lateq; demonstrant. Ostendant fideles amplitudinem bonae operationis, pulchritudinem mentis & internae gratiae, quam donante dño p̄ceperant. Ut uidentes p̄xi mi bona eorum opera, glorificent patrem qui in celis est. Dicitur q; Quam amabilia sunt tabernacula tua dñe iustitum: concupiscit & deficit anima mea in aeterna dñi.

ps 83

a
/ H

EXPLICIT LIBER SECUNDUS
INCIP LIB TERTIUS

Exodi 27

toppanium

Matth. 5

Precipe filius isrl̄, ut offerant tibi oleū de arborib; oliuorū purissimum, piloq; contusū, ut ardeat lucerna semp in tabernaculo testimonii extra uelum, quod appensum est testimonio: & conlocabunt eum aaron & filio eius, disposito omni ornamento tabernaculi, consequenter & iam lumen lucernae praeuidetur: ut decor eius ammirabilis sicut inter diu lumine solis, ita & uā noctu lucernarū lib; flammis inlustrat. Neq; unquā in domo di aliq; tenebrarū locus, aliqua umbrarū possit hora reperire. Lux cauescō mysticos sensus quid significat lumen lucernae, dñi in euāglio declarat: qui cū p̄ parabolā dixisset: Neq; accendunt lucernā, & ponunt eam sub modio, sed sup̄ candelabrū, ut luceat omnib;: quomodo di sunt. Mox apte subiunxit: sic luceat lux ur̄a corā hominib;: ut uideant opera ur̄a bona. Lucernae ergo lucis in domo di sunt.